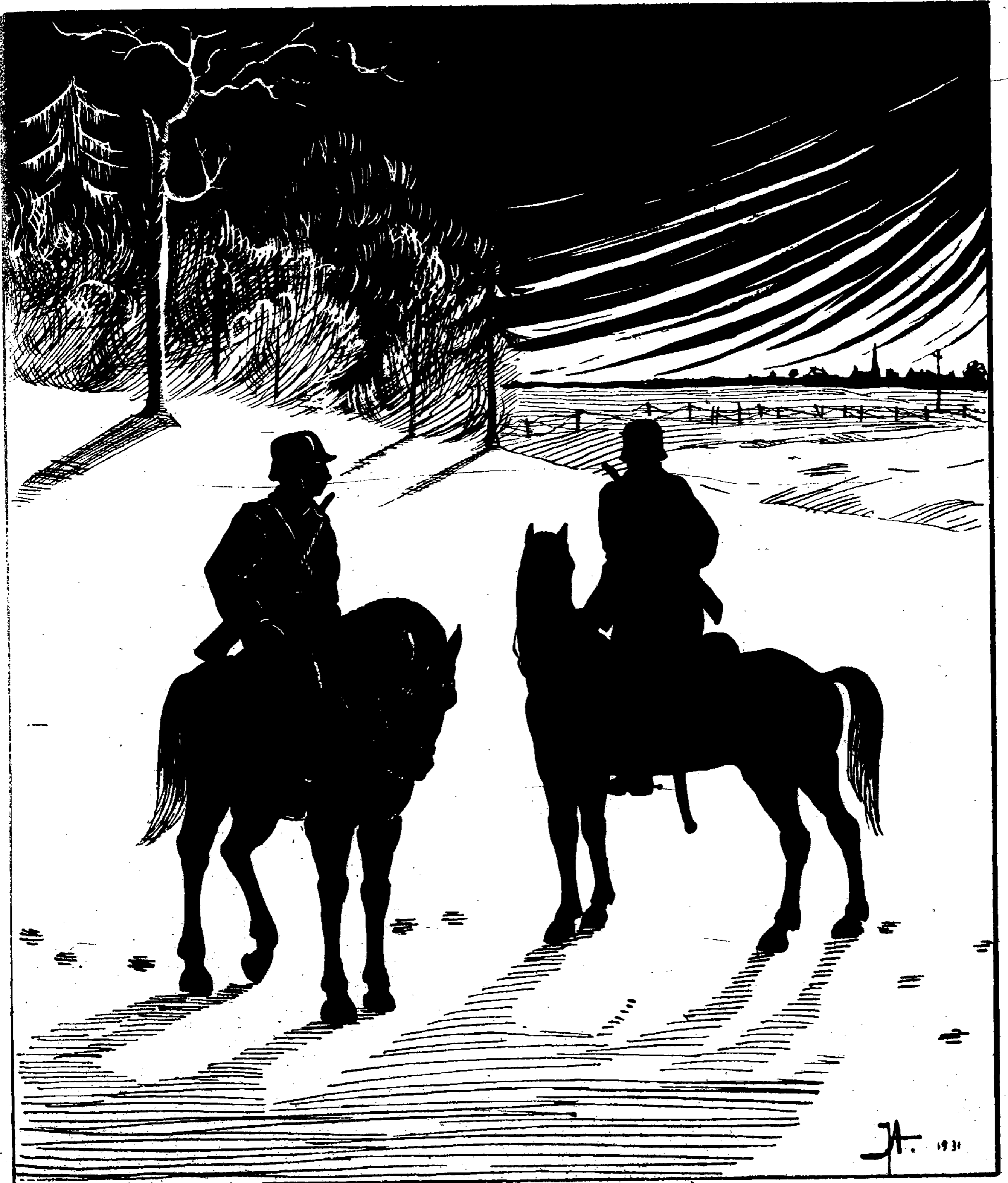

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 10

Politikos apžvalga.

Estijos ir Lietuvos santykiai gerėja.

Paskutiniu metu Lietuvos ir Estijos santykiai nustojo savo aštrumo, buvusio dėl grynai politinių nesusipratimų. Neseniai pasirašytos prekybos sutartys tarp abiejų valstybių padarė galą muitų karui tarp Lietuvos ir Estijos ir, bendrai, pasirodė visa eilė simptomų, kalbančių apie lietuvių-estų santykių pagerėjimą, kuris ypač pasireiškė šiomis dienomis Estijos nepriklausomybės trylikos metų sukaktuvių proga.

Kalbant apie Estijos nepriklausomybės sukaktuves, reikia, visų pirma, pažymėti, kad tik septyniomis dienomis vėliau už Lietuvos nepriklausomybės įvyko estų nepriklausomybės paskelbimas. Estams savo nepriklausomybę teko iškovoti sunkiose sąlygose.

Nors estai neturi betarpiškos sienos su Lietuva, kaip su latviais, tačiau estai ir seniau prieš karą ir ypač po karo turėjo pas mus daug simpatijų. Jau 1921 metais mūsų užsienių reikalų ministeris pirmas vyksta estų sostinėn. Po to, drauge su latviais, daugiausia Lietuvos iniciatyva, buvo paruošta trijų tautų bendradarbiavimo plati programa. Deja, vėliau dėl įvairių aplinkybių šitos programos vykdymas susitrukdė. Kai dėl estų, tai čia iš pat pradžių jie pradėjo manyti, esą Pabaltijo valsybėms, o ypač Estijai, reikalinga lenkų parama ar net globa. . . Daugiausia šiai nuomonei prigyti padėjo gudri ir energinga lenkų propaganda.

Tačiau reikia tikėtis, kad estai pamažu susipras klydę ir savo nuomonę pakeis. Tas susipratimas pamažu pradeda leisti šaknis ir todėl, reikia manyti, kad tokiu būdu vėl susiras bendra kalba su estų tauta. Prie Lietuvos ir Estijos santykių pagerėjimo ypač prisideda naujos estų vyriausybės susidarymas. Pagal vokiečių spaudos pranešimus, Estijos vyriausybės pasikeitimas esąs labai reikšmingas užsienių politikai. Jis esąs pažymėtinas tuo, kad jį neįeina nė vienas aiškus atstovas, lenkams draugingos orientacijos Estijoje, kokios buvo buvęs ministeris pirmininkas Strandmanas ir anksčiau buvęs užsienių reikalų ministeris p. Rebane. Laikraščiai pažymi, kad naujas užsienių reikalų ministeris esąs žinomas kaip Skandinavijos ir Pabaltijo interesų bendrumo šalininkas. Vokiečių laikraščiai primena, kad prieš 2 metus, kaip Tennisonas buvo ministeris pirmininkas, jis pats, o ne tuo laiku buvęs užsienių reikalų ministeris Rebane, buvo iniciatorius pasikeitimo vizitais tarp Švedijos ir Estijos valstybės galvų. Esą galima tikėtis, kad Tennisonas, kaip užsienių reikalų ministeris, ir dabar stengsis išplėsti tuo metu užmegstus santykius su Švedija ir Pabaltijo kaimynais.

Prancūzija niekuomet neprileis Versalės sutarties peržiūrėjimo.

Spaudos žiniomis, vasario 24 d. Paryžiaus anglų pasiuntinybėj įvyko paskutinis posėdis anglų-prancūzų laivynų nusiginklavimo reikalui. Po posėdžio prancūzų užsienių reikalų ministeris Briandas ir laivyno ministeris pareiškė, kad per šias derybas principu susitarta. Galutinis susitarimas pareina nuo to, ar Italija sutiks prisidėti prie to susiartinimo, Briandas pareiškė toliau, kad Hendersonas ir anglų laivyno ministeris tuo tikslu išvažiavę į Romą. Sudarytos laivynų nusiginklavimo sutarties tekstas esąs taip suredaguotas, kad italų vyriausybei pasilieka tik pritarti.

Briandas pareiškė, kad dabar pasibaigusios Paryžiaus laivynų derybos turėjo tikslą išlyginti prancūzų-italų nuomonių skirtumus, kurie negalėjo būti nugalėti per Londono konferenciją. Paryžiaus susitarimu Londono laivyno sutarties nuostatai nesusilpninami, nes čia numatyta, kad, jei vėliau prancūzai ir italai imtų stiprinti laivyną, tai anglai iš savo pusės peržengtų jiems nustatytas ribas. Šis paragrafas būtų panaikintas, jei italai prisidėtų prie Paryžiaus susitarimo.

Sąryšy su Paryžiaus laivyno nusiginklavimo derybomis, prancūzų karo ministeris pareiškė, kaip jau buvo pranešta,

kad ateinančioj visuotinėj nusiginklavimo konferencijoj Prancūzija esanti pasirengusi bendradarbiauti visuotinio nusiginklavimo tikslais, tačiau ji nesutinkanti paaukoti savo interesų. Prancūzija važiuos į Ženevą su savo tvirta programa, kad Versalio sutarties pakeitimui Prancūzija niekuomet nepritarė.

Prancūzija nenori per daug nusiginkluoti.

Prancūzų spauda praneša, kad karo biudžetą svarstant, parlamente karo ministeris Maginot pažymėjo, kad tai, be abejo, didelė našta tautai, bet dabartinėmis sąlygomis Prancūzija daugiau nusiginkluoti negalinti. 1913 metais Prancūzija turėjo 800.000 kariuomenės, o 1930 metais ji turėjo iš viso 520.000 su visais karininkais. Ta kariuomenė dalinasi į dvi dali: 317.000 priklauso prie metropolijos kariuomenės, likusioji dalis yra kolonijų kariuomenė. Be to, ministeris pabrėžė, kad jei būtų panaikintas Versalio traktato straipsnis, draudžias Vokietijai laikyti didelę kariuomenę, tai Prancūzijai tektų savo kariuomenę dar padidinti. Pabaigoj Maginot pareiškė, kad Prancūzija per nusiginklavimo konferenciją darysianti viską, kad tik ta konferencija pavyktų.

Indų vadą Gandhi norima ištremti į šv. Elenos salą.

Anglų spaudos pranešimu, vyriausybė mananti ištremti į šv. Elenos salą Gandhį ir 200 tautos kongreso vadų, jeigu nebūtų ratifikuotas konstitucijos projektas, kuris buvo išdirbtas Londone.

Europos javų konferencija.

Spaudos žiniomis, Europos valstybių javų konferencija vasario 25 d. pasibaigė. Konferencijos nutarimai, visų pirma, liečia tarptautinį javų pertekliaus pasidalinimą. Konstatuojama, kad konferencijoj dalyvaujančios valstybės, kiek galėdamos, turi bendradarbiauti kviečių pertekliui išdalinti. Privalomas javų pasidalinimas negali būti nustatytas dėl labai nevienodų agrarinių valstybių sąlygų. Agrarinių studijų komisijų, kuri sušaukė šią agrarinę konferenciją, bus pateikta daug naujos medžiagos šiuo reikalu. Antras konferencijos nutarimas liečia kukurūzų ir miežių perteklių. Konferencija siūlo ir čia pritaikyti panašų nutarimą, kuris taikomas kviečių pertekliui. Rugių ir avižų pertekliaus klausimas atidėtas tolesniam laikui.

Konferencijos nutarimai turi didelės svarbos žemės ūkio valstybėms.

Prancūzų įtakingas laikraštis reikalauja lenkų sienos revizijos.

Prancūzų laikraštis „Revue parlementaire“, kuris jau 27 metus eina Paryžiuje, šiomis dienomis buvo įdėta jo vyriausio redaktoriaus — Chambono straipsnis, kuriame jis reikalavo sugrąžinti Lenkijai jos etnografiškas sienas. Be to, jis tvirtino, kad Lenkija turi būtinai sugrąžinti koridorių Vokietijai, kitaip karas neišvengiamas. Chambono nuomone, lenkų-prancūzų sąjunga sudaro pavojų Prancūzijos saugumui. Todėl jis reikalavo ir ją nutraukti ir pavaduoti prancūzų-vokiečių sąjunga.

PADEKA.

D. L. K. Birutės 2-ro ulonų pulko vadui gerb. pulk. Plechavičiui, pulk. dr. Puodžiūnui ir p. p. karininkams už salę, šviesą ir kitą pagalbą mūsų baliaus metu, š. m. vasario mėn. 15 d., Alytaus šaulių moterų rinktinės valdyba širdingai dėkoja.

Pirmininkė J. Vaičiulienė.

Sekretorė M. Petruškevičienė.

Kaina visiems: metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt. ir 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Skelbimų kaina pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė „Karys“. Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaunas.

KARYS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XIII metai

Kaunas, 1931 m. kovo 5 d.

Nr. 10 (614)

Kariai ir Tėvynė.

(Keletas kareivio minčių).

Esame, kaip ir visi kiti, bet jaučiamės didi ir galingi, nes vadinamės kariais. Ir ne vien todėl tokiais jaučiamės, kad galime vadintis tuo brangiu vardu ir kad vilkime gražią karišką uniformą, ne vien tik išvaizda, bet ir savo sielos gelmėj jaučiamės brangios tėvynės gynėjais. Tik kario vardas, įvesdamas mus į garbingų jos gynėjų eiles, dar labiau išiebia mummyse negestamą tėvynės meilės liepsną.

Tėvynė! tai šalis, kurioje mes randame gražaus džiaugsmo ir skaidriosios laimės šviesos; šalis, kuri nuklota nuostabaus grožio žiedais.

Tėvynė! tai žodis, kuriame kaupiasi visos mūsų sparnuotos mintys, kuriame noksta mūsų kilnūs žygiai!

Tėvynė, tai žemė, kurioje glūdi brangiausi mūsų

turtai, taip sielos, taip ir kūno: rankomis siekiame saulėtų jos vaisių, ir jais palaikome savo gyvybę. Čia ilsisi garbingi sentėvių kaulai, kurie mus aukština ir sieloj dar kaitresnės meilės ugnį kursto. Čia garbingųjų karžygių, it pasakiškų Laisvės kovotojų, verdantis kraujas išlietas; jo lašais visi tiesieji mūsų Laisvės vieškeliai pažymėti, kuriais ir mes nepailsdami privalome veržtis pirmyn. Jų krauju aplaistyti keliai — mūsų keliai!

Ir garbinga mūsų tėvynė! nes ir skaudžiausiomis savo valandomis visados galėjo pasididžiuoti garbingais vyrais, — jai pasiaukojusiais, ją gynusiais, kurie be baimės ir abejonių drąsiai aukojosi ant laisvės aukuro, nesigailėdami nei savo sveikatos, nei vienintelės gyvybės, palydėdami visas saulėtas gyve-

Karo muziejaus vidurinis skyrius. Čia matyti — lenkų patrankos.

LITER. VAIŠTINIS
RESPUBLIKONIS
BIBLIOTEKA

nimo svajones, kad tik savo auka prilenktų tėvynei laisvės saulę, be kurios vysta ir mažiausia lauko gėlė, džiūva ir didingas girios medis ir susigūžęs tyli paukštis čiulbuonėlis...

Tie karžygiai, liepsnojančios tėvynės meilės dėka, nusipelnė nemirštamoms garbės laurų vainiką. Todėl jų kapus puoš mūsų sesučių rankomis sodintos meilės rožės, o dėkinga visuomenė statys gražius amžinus paminklus.

Argi mes galim nesijausti didi ir galingi, jei stovime greta jų, jų vardo eilėje bei jų žygių kelyje?

Būdami garbingos tėvynės gynėjais, tuo pat esame apdovanojami jos garbės žiedais, kuriuos privalome saugoti, kad jie visada gražiai klestėtų ir puoštų mūsų galvas. Tik toki būdami liksime ištikimi savajai tėvynei. Jos šviesus vardas tenebūnie suteptas klaidingais mūsų žingsniais!...

Nors tektų mums nelaimė — padaryti klaidų, vis dėlto privalome būti pasirengę, pirmai progai pasitaikius, jas atpirkti, nors ir brangiausia kaina — aukodamiesi, kaip ir anie karžygiai — didvyriai, ant liepsnojančio laisvės aukuro.

Bet ne tai, kad mes trokštume mirties, kad jį nusipelnytum karžygių garbės vainiką. Ne! Yra ir daug mažesnių darbų, kurie stebuklus daro, o be to, tėvynei labai brangi kiekvieno mūsų gyvybė.

Mes esame gyva tėvynės laisvės sargybos siena, nors vienam iš mūsų kritus, lieka tarpas, kuris sunkiai papildomas. Kritęs karys — didelė tėvynei skriauda.

Mūsų krūtinės privalo būti kieto plieno, nuo kurių be žalos slystų visi į mus taikomi mūsų priešų smūgiai. Mūsų širdys privalo būti vien tik tėvynės meilės kaitri liepsna, naikinanti visa, kas drįstų iš pasaly užnuodyti mūsų sielą tamsiomis bei klastin-

gomis ir, bendrai, mums priešingomis mintimis. Mes nuo galvos iki kojų turime būti šarvuoti mūsų valios ir pasiryžimo nepramušamais šarvais.

Tik toki būdami nesutepsime šviesiojo tėvynės vardo, nesuteršime jos garbės didžiojo pasaulio akyse. Tik toki būdami sugebėsime išsaugoti didžiai brangia kaina išpirktą laisvę. Ir tik toki būdami galėsime nepalaužiami žygiuoti garbingais pirmųjų kovotojų takais.

O jų keliai dar toli mus veda: jų žygių švyturys ir mūsų prieky dar tebešviečia; kur jų galingos laisvos mintys skrido, mes dar nepasiekėm. Visos tautos ilgesio šventykla — pavergtas Gedimino sostas — dar už mūsų laisvės ribų. Dar mūsų trispalvė gaubia tamsus gedulo šydas. Nudrėksti jį — tai mūsų šventa pareiga!

Tėvyne! Tu iš gilios senovės nepažinai vergiško nusilenkimo; garbingame tavo amžiuje nerišo tavęs vergo pančiai. Tu buvai laisva! Tavo Baltasai žirgas skrido, it nesulaikomas padangių paukštis! Iš gilios senovės laisvėj gimę tavo sūnūs, tinkamai laisvę ir saugojo. Didžiųjų tėvynės valdovų laikų didžiavyriai, drąsūs ir jai pasiaukoję „Aušros“ ikūrėjai — pirmosios laisvės kibirkštis nešėjai — ir pirmųjų nepriklausomybės metų kovotojai, pasiryžėliai — pirmasis ir garbingiausias mums pavyzdys. Mes jų palikuonys, jų žygių broliai!

Todėl mes jaučiamės tokie didi ir galingi. Ir savo didybę ir jėgas sunaudosime ne silpniesiems pavergti, ne grobuoniškiems tikslams atsiekti, bet savo tėvynės laisvei apsaugoti.

Kariai ir tėvyne, tai gražus vienetas, galinga jėga, prieš kurią viskas trupa.

A. Bučys.

Latviai pagerbė savo nepriklausomybės gynėją.

Š. m. vasario mėn. 20 d. sukako 50 metų, kai gimė buv. Latvijos kariuomenės vadas generolas Balodis. Ta proga Latvijos karininkų klūbe buvo surengtos tam tikros iškilmės gen. Balodžiui pagerbti. Iškilmėse dalyvavo visa kariuomenės vadovybė su karo ministru gen. Vaciečiu priešaky. Taip pat jį pagerbė Latvijos aizsargai (šauliai) ir kitos kariškos organizacijos. „Latvijas Kareivis“ 41 nr. paskyrė gen. Balodžiui paminėti. Be kitų rašinių, šiame numery įdėti atsiminimai buv. Tautų Sąjungos komisijos kontrolės pirmininko prancūzų generolo Nisselio, Anglijos karo misijos pirmininko gen. Berto, Prancūzijos karo laivyno eskadros vice - admiralo Brissono, Lenkijos kariuomenės šiaurės grupės vado gen. Smigly-Rydz ir pirmojo Lenkijos karo atstovo Latvijai pulk. Miškovskio.

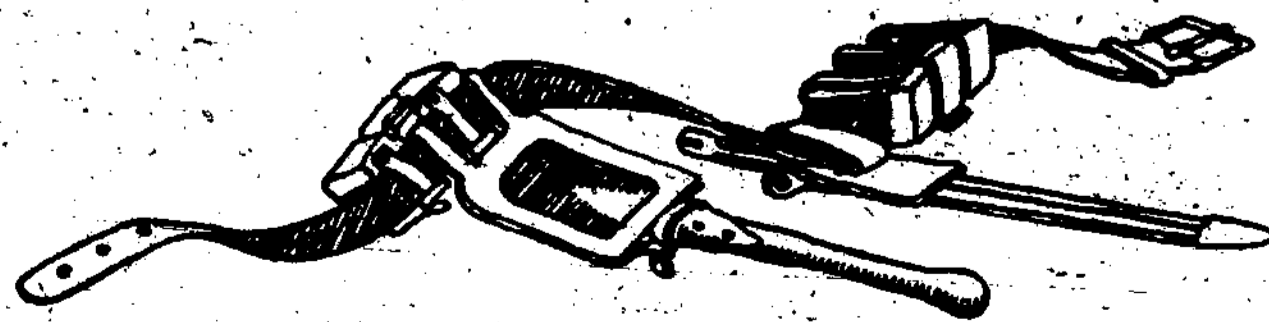
Gen. Balodis gimė ir augo Latvijoje. Mokėsi Rygoje ir Pskove. 1897 m. išlaikė tam tikrus egzaminus prie Pskovo kadetų korpuso ir 1898 m. įstojo sayanoriu į 110 Kamos pulką, kuris stovėjo Kaune. Išstarnavęs porą metų, įstojo į Vilniaus karo mokyklą, o ją baigęs tarnavo 100 Astrovo pulke (Daugpily). Dalyvavo rusų japonų kare ir buvo sužeistas. Pasveikusi perkėlė į 106 Ufos pulką Vilniuje.

Šio pulko sudėty išėjo į didįjį karą. 1915 m. vasario mėn. 5 d. netoli Gardino jį sužeidė, ir kartu

su ligonine, kurioje jis gydėsi, pateko į vokiečių nelaisvę. 1918 m. spalio mėn. grįžo iš nelaisvės ir tuoju įstojo į Latvijos nepriklausomybės kovotojų eiles, kuriose išbuvo per visą karą. Ėjo įvairias pareigas, pradedant kuopos vado ir baigiant kariuomenės vado pareigomis. Kariuomenės vadu buvo paskirtas 1919 m. lapkričio mėnesį, kai bermontininkai buvo jau prie pat Rygos, kai Latvijos nepriklausomybei grėsė didžiausias pavojus.

1921 m., panaikinus kariuomenės vado vietą, gen. Balodis išėjo į atsargą. Nuo 1925 m. jis yra seimo narys ir karo reikalų komisijos pirmininkas. Dalyvauja įvairiose organizacijose ir draugijose.

Už pasižymėjimus kautynėse ir ypatingus nuopelnus apdovanotas Lačplešio ordino visų trijų laipsnių kryžiais, Prancūzų Garbės Legiono ordinu, Anglijos šv. Mykolo ir šv. Jurgio ordinu, Estijos Laisvės kryžiumi, Lenkijos Virtuti Militari ordinu ir Suomijos Baltosios Gėlės didžiuoju kryžium.

Už tėvo kančias.

(Vaizdelis iš 1917—19 m.)

1919 metų rugpiūčio mėnesį kovoj su bolševikais ties Kalkūnais buvau sužeistas. Kulka peršovė man dešinį petį ir užkliudė raktikaulį.

Buvo šalta. Smarkus vėjas švilpė pro ausis, o sniegas lipdė akis ir burną.

Po sunkios ir varginančios kelionės su kitais sužeistaisiais patekau į lauko ligoninę.

Nebepamenu kas atsitiko su manimi. Buvau labai nusilpęs dėl didelio kraujo nubėgimo ir operacijos metu apalpau. Kada iš ryto pilka ir niuri dienos šviesa prasisverbė pro mažučius langus, aš atsimerkiau ir apsižvalgiau. Kairėj, šalia manęs, gulėjo peršauta galva kažkoks nepažįstamas kareivis. Jis kliedėjo ir nuolat šaukė. Iš jo sutinusių akių nuolat spindėjo keistos, it bepročio, ugnelės. Pažiūrėjau į dešinę — ogi mūsų kuopos Antanas Ž. Pasveikinau jį ir apžiūrėjau nuo galvos ligi kojų. O jis, lyg įspėdamas mano žvilgsnį, atidengė antklodę ir parodė sugipsuotą koją.

— Sulaužyta? — paklausiau.

— Taip! — atsakė ir nusišypsavo.

Tuo tarpu peršautasis į galvą smarkiai suvaitojo ir pradėjo blaškytis ir plėšytis; net sanitarai vos galėjo jį sulaikyti.

Visą naktį mes dėl jo akių sudėt negalėjom. Tris dienas jis pasikamavęs paliko mus...

Po kiek laiko aš sustiprėjau ir jau galėjau pats apsiversti ant kito šono.

— Tu nepažįsti jo? — paklausiau Antano Ž. apie draugą, kuris buvo miręs.

— Mužu abu iš vieno kaimo, — atsakė jis.

— O kas jis toks? — paklausiau.

— Matai, broliuži, jis buvo nepaprastas mūsų kaime. Apie jį žino beveik visi mūsų apylinkės žmonės. Bet aš tik kai ką teatsimenu ir tai gal jau šiek tiek iškraipytai, ir tai iš žmonių lūpų.

Man paprašius papasakoti, jis sutiko ir man papasakojo apie tą drąsųjį kareivį.

Sunkūs buvo mums vokiečių okupacijos laikai. Vokiečiai žiauriai elgėsi su mūsų kaimais. Viską

atimdavo ir išplėsdavo iš gyventojų, net paskutinį kąsnį.

Vieną metą buvo gražus pavasario vakaras. Saulė jau sėdo už akiračio ir paskutiniais spinduliais švietė į kaimo sukrypusių trobelių langelius.

— Neprieteliai, vagys, paskutinį kąsnį iš burnos išlupat nuo mažų vaikų, nuo vargšų senelių. Neduosiu, užmuškit mane vietoj — neduosiu, ir gana! Viską atėmėt, viską ištuštintot: ir klėtis, ir jaujas, ir tvartus. Net iš laukų dar neprinokusius javus nuėmėt. Ir dar jums negana. Neprieteliai!... — šaukė vienas kaimo gyventojas.

— Nutilk, senas kvaily, o jei-gu ne, tai tuoj susičiaupsi! — atsakė vienas vokiečių.

— Ei, jūs! — suriko jis vokiškai į du kareivius, stovinčius šalia vežimo. — Imkit šiuos du maišus ir neškit į vežimą.

Senis pašoko, stūmė iš visų jėgų rekvizitorių, kuris atidarinėjo klėties duris, užstojo jas ir suriko:

— Šalin, velnio išperos, šalin, jūs norite atimti paskutinę saujelę grūdų...

Bet stipri ranka sugriebė jį už apikaklės ir stūmė į šoną. Senis parkrito ant žemės. Du kariai įsilaužė į vidų ir pagriebė maišus.

— Pasigailėkit, dėl Dievo, pasigailėkit, — maldavo senis ir ap-

kabino rekvizitorius kojas, bet šis spyrė ir nuėjo sau. Senelis, pašokęs, įsikabino į maišą ir neleido eiti. Sužvėrėjęs vokiečių kareivis trenkė jam šautuvo buožė. Senis žnektelėjo ant žemės. Per jo skruostus riedėjo ašaros ir iš burnos bėgo kraujas ir siurbėsi į žilą barzdą, į galias raukšles.

Staiga — šūvis! Rekvizitorius krito ant žemės... Antras šūvis — kitas vokiečys paleido maišą ir krito, o tretysis metė maišą ant žemės ir išokęs į vežimą žaibo greifumu dingo už artimų trobelių.

Iš trobos išėjo jaunas devyniolikos metų vaikinąs, pribėgo prie tėvo, pakėlė jį ir iš lėto nuvedė į pirkiją.

Aplink susirinko daug žmonių.

— Gera, taip jiems ir reikia... žinos kaip skriausti žmones, — kalbėjo. O bailesnieji lingavo galvomis ir liūdnei pranašavo: — Dievuliau, kas dabar bus, jau dabar tai kris Dievo rykštė ant mūsų galvų.

— Mikai, suneli mano, ką tu padarei! — drebančia ranka glostydamas sūnaus galvą klausė tėvas.

— Aš negalėjau žiūrėt, kaip jie tave skriaudė, mano širdis užvirė iš pykčio...

— Bėk, Mikuti, — tarė įjėjęs jo draugas Kostas, bėk kuo toliausia iš čia, nes tas pabėgęs kareivis užtrauks dabar ant mūsų visą pulką... Žinai, kas tavęs laukia.

Mūs kariai apkasuose su savo kovos bičiuliu žirgu (1919 m.).

Tą vakarą ne vien nuo saulės buvo raudonas dangus. Miko gimtoji pirklė liepsnojo ir iš tolo gąsdino visą apylinkę. Bet veltui vokiečiai laukė išbėgant iš degančios trobelės Miko. Jis jau buvo toli nuo savo gimtosios vietos ir tik raudona pašvaistė pranešė jam apie įvykusį vokiečių kerštą. Gaisro ugnies pašvaistė ugdė Miko širdy dar didesnę neapykantą ir kerštą.

Tėvą suėmė. Nors jį ir paleido, bet netrukus užmerkė akis.

Tik vienas Mikas žinojo tėvo mirties priežastį. Po Miko tėvo mirties tai šen, tai ten rasdavo nušautą vokiečių kareivį ar žandarą. — Pagaliau, kur tik Mikas pasirodydavo, tuoj pasklysdavo gandai ir būriai vokiečių žandarų ir kareivių gaudydavo jį ir ieškodavo viską iškrėsdami. Bet Miko niekur nerasdavo.

Vieną kartą pas vieną ūkininką buvo vestuvės.

Žinai, kaimo vestuvės: — kas užsuko, tą pavaišino. Nors ir skurdžios tais laikais buvo, bet vis dėlto vestuvės, linksmos ir įdomios.

Į tas vestuves atvyko ir Mikas. Tik, kur buvę, kur nebuvę, įeina du žandarai. Visi nutirpo. Na,

mano, dabar Mikas tai papuolė. Bet laimė, tie žandarai niekad nebuvo Miko matę ir dabar atėjo tik pasisvečiuoti. Be to, jie visai nesitikėjo Miką susitikti. Mikas nė kiek nesumišo. Net stikliukais su žandais sumušė ir drauge išgėrė už jaunųjų sveikatą. Žinoma, netrukus niekam nematant išnyko.

Po keliolikos minučių išiveržia su didžiausiu triukšmu keturi vokiečių žandarai. Lauke buvo girdėti kitų vokiečių balsai:

— Jis čia! Apsupkit namus! Nieko neišleiskit.

Bet buvo jau vėlu. Veltui jie trūsė ir vargo, veltui kamantinėjo žmones ir tąsė visus įvairiai grąsindami.

Praslinko keletas mėnesių. Buvo gražus šeštadienio vakaras. Visą gamtą, tarytum, puošėsi sutikti laukiamą šventadienį. Pražydusios vyšnios ir obelys skleidė malonų kvapą ir baltu apsiaustu pasipuošusios lyg snaudė. Aplink nė mažiausio vėjo.

Bet kas tai? Apsupę namą, iš visų pusių, it žalčiai, šliaužia ginkluoti vyrai artyn durų ir langų. Vargšas Mikas...

— Mikai, drauguži, mes prapuolę, visas namas apsuptas! — suriko vienas iš gyventojų.

— Ką padarysi, broleli, ginsimės! Manau, mes taip lengvai nepasiduosim!

Trys vyrai išsitraukė brauningus ir apžiūrėję juos pasirodė atmušti priešą.

Puolantieji buvo jau visai netoli. Pasigirdo šūviai ir trys kūnai sustojo vietoj, pasvyravo ir suklupo. Bet kiti dar įkyriau slinko pirmyn...

— Laikykimės, Mikuti, šiaip ar taip mirtis! — Ir dar viena salvė papliupo.

Netrukus pasigirdo šūviai iš abiejų pusių. Kulkos smigo į sienojus, lentas, duris, langus ir zvimbė pro trijų drąsuolių ausis.

Praslinko ilgos baisios valandos. Šūviai iš vidaus nutilo. Ir kada atidarę duris vokiečiai pažiūrėjo į vidų, ant grindų gulėjo trys kraujais pasruvę, kūnai. Mikas gulėjo it negyvas. Visas jo veidas galvą ir drabužiai buvo permirkę krauju. Netrukus privažiavo vežimas, į kurį suvertė tris lavonus. Vežikas (vietos ūkininkas) su vienu sargybinu nuvažiavo miesto link.

Iš lėto ritosi vežimas pirmyn dulkėtu ir nelygiu plentu. Juo toliau važiavo, juo rečiau sargybinis atsigriždavo į užpakalį pasi-

Nepamirškim savo karžygių kapų.

I.

Įvairiose Lietuvos vietose yra mūsų karių kapai. Kai kur jie jau sutvarkyti, o kitur bus šiemet tvarkomi. Sutvarkyti karių kapai pavedami globoti kariuomenės dalims, o kur jų nėra — vietinėms organizacijoms, mokykloms ir atskiriems žmonėms. Todėl karių kapams tvarkyti komisija prašo iki gegužės mėn. 1 d. atsiliepti, kas sutiktų globoti karių kapus šiose vietose: 1) Rumšiškėse, 2) Kaišiadoryse, 3) Žasliuose, 4) Vievų, Auseniškiuose ir Sabališkiuose, 5) Darsunišky, 6) Žiezmaruose ir Jagelionyse (Kalniniuose ir Kloniniuose), 7) Semeliškėse, 8) Daugirdiškiuose, 9) Aukštadvary, 10) Dauguose, Baukauciškėse ir Bieniūnuose, 11) Bobrišky, 12) Varėnoje, 13) Mardusave, 14) Merkinėje ir Gudakiemy, 15) Miroslave, 16) Rumbonyse, 17) Baisogaloje, 18) Kupišky, 19) Zarasuose, 20) Utenoje, 21) Anykščiuose, 22) Šiaulių kaime (Anykščių vals.) ir 23) Gelvonyse.

Karių kapų globėjai turės: 1) prižiūrėti karių kapus, juos valyti, puošti ir saugoti nuo niekinimo. 2) kasmet iki lapkričio mėn. 1 d. pranešti karių kapams tvarkyti komisijai, kas per metus karių kapams pagražinti padaryta, kokių ir kada iškilmių karių kapuose būta, 3) atsisakius toliau globoti karių kapus arba likviduojantis organizacijai, tuojau pranešti sakytai komisijai, 4) duoti raštišką pasižadėjimą, kad laikysis šių reikalavimų ir karių kapams tvarkyti komisijos nurodymų.

II.

Karių kapams tvarkyti komisija mano išleisti tam tikrą leidinį apie karių kapus. Į šį leidinį bus įdėti ir visi paminklai, pastatyti žuvusiems kariams pagerbti. Todėl sakytoji komisija prašo paminklų statytojų iki š. m. lapkričio mėn. 1 d. atsiųsti paminklų ir komitetų, kurie juos statė, fotografijas ir suteikti šių žinių: 1) kur paminklas pastatytas (miestely, kapinėse), 2) kas jį statė (komiteto sudėtis, projekto autorius, darbų vykdytojas), 3) iš kokių lėšų, 4) kiek kaštavo, 5) iš kokios medžiagos, 6) jo aukštis, pagražinimai ir parašai, 7) kada ir kas jį šventino.

Visa tatau prašoma siųsti šiuo adresu: Kaunas, Vyriausias Štabas.

Apie loterijas.

Vieną dieną gulėjo parėjęs po užsiėmimų Kinka ir galvojo. Galvojo galvojo, skraidė skraidė mintimis po platųjį pasaulį, tik staiga, nei iš šio, nei iš to, mintys sustojo vienoje vietoje ir, nors tu joms mink ant kulnų, sprogdink — nė krust. O ta užburta vieta tai ir buvo loterija.

— Štai, pavyzdžiui, — pagaliau lyg kirviu nukirto Kinka, — kodėl gali būti „Raudonojo Kryžiaus“ loterija, o kodėl negali būti Jono Kinkos loterija? Žinoma, kad gali būti. Juk aš pilnateisis Lietuvos pilietis, be to, karys, kuris pretenduoja į grandinius.

žiūrėti į negyvus belaisvius. Mikas kelyje pradėjo galvoti, kas daryti. Jo laimei, vokiečiai palaikė jį nukautu ir nebekreipė dėmesio — į užpakalį nebežiūrėjo. Mikas iš lėto pradėjo slinkti iš vežimo ir laukė kol privažiuos arčiau krūmų. Tuo tarpu vežikas atsigrįžo. Mikas pirštu davė ženklą jam padėti. Sodietis buvo gudrus ir sumanus. Pasuko arklį į plento kraštą ir užšnekino vokietį. Prieš baltuojantį akmenį iš lėto patempė vadeles ir vežimo ratai susitrenkė į akmenį. Ta proga Mikas tyliai iššoko iš vežimo ir dingo krūmuose. Šokant užgauta žaizda skausmais varstė jo kūną, it adatomis, bet išsigelbėjimo džiaugsmas suteikė jėgų viską perkęsti.

Vežimas važiuo toliau. Tik jau be vieno „keleivio“.

Baisus išgąstis ir pyktis nukrėtė vokietį, kada jis, jau netoli miesto, pažiūrėjo į vežimo užpakalį. Pabalo kaip tik ką išbaltinta drobė. Iššoko iš vežimo, ir čia bėga, ir čia bėga, nieko nėra. Pradėjo keikti vežiką, bet veltui. Miko nebėra. Išokęs į vežimą ir surikęs arkliams, pasileido greičiau į miestą. Apžiūrėję du lavonus palaidojo, bet pats pavojingiausias, pasirodo, juos apgavo.

Puola priešą.

Didelis smūgis buvo vokiečių pui-kybei.

Nuo to laiko Mikas dingo. Nutilo. Daugiau niekur jis nesirodė. Ir žandarai, pagaliau, pradėjo manyti, kad jis mirė nuo gautų žaizdų kur nors pakelėj, iškritęs iš vežimo. Arba gal negyvas iškrito, o žmonės, radę negyvą, palaidojo.

Praslinkus porai metų jis atsirado lietuvių savanorių eilėse. Visur jis buvo sumanus ir drąsus. Visur jis buvo pirmas kautynėse. Ir štai paskutinėse kautynėse, pirmas puldamas priešą, buvo sužeistas į kairę ranką, bet nepaliko savo vietos. Ir tada, kai per-

galė jau buvo mūsų pusėj, kai laukė jo garbė ir džiaugsmas, mirtis jam pasiuntė dar antrą kulka ir jis... nuo gautų sunkių žaizdų... amžinai užmigo.

*

Kai sužeistasis drauge keliavo su manim į ligoninę, — pasakojo Antanas Ž., — dar buvo nepraradęs sąmonės. Jis gulėjo ant patiestų šiaudų ir giliai išmeigęs savo akis žiūrėjo į mane.

— Antanai, — tarė jis silpnu balsu, — tu man padarysi vieną malonę... Aš dabar galvoju apie Jadvygą... Juk mes buvom susižadėję. Paimk mano kryželį ir žiedą, kai aš numirsiu, ir atiduok jai...

*

— Dabar man belieka išpildyti jo valia. — baigė Antanas ir ištraukęs iš po pagalvės ryšulėlį atrišo jį. Ten gulėjo žiedas ir kryželis, o prie jų prisispaudusi jaunos, gražios, šviesiaplaukės mergaitės fotografija.

Kryželis... Jis dvelkė kažkokiu šaltu niūrumu ir, tarytum, kalbėjo apie garbingą ir narsų karžygį, kuris nešiojo jį ant savo krūtinės. V. Š-nis.

O juk visi žinote, kad Kinkos žodis — ne piemuo Sykį ką nusprendė padaryti, tai nors visas pasaulis nuo to apsiverstų aukštyn kojomis, — vis tiek padarys. Nepraėjo nė savaitės, o buvusios Kinkos kelnės teko virėjui Girnai. Jau tokia Girnos laimė.

Kinka ir Girna patenkinti: vieno pinigėnė šiek tiek atsigavo, o kitas už 25 cent. laimėjo kelnės. Kiti dalyvavę loterijoje, žinoma, nosis nuleidę vaikšto. Aiškiai mato, kad susidėję nupirko Girnai kelnės. O tas nė dėkui. Vaikšto sau ir švpsos ligi ausų.

— Mano laimė. Reikėjo jums laimėti, — sako.

Kinkos išradimas neliko be atgarsio. Ir kiti pradėjo leisti iš loterijos, kas ką atliekamo turėjo.

Vieni leido, kiti pirko bilietus, o nelaimėję keikėsi, bet vis, žūt būt, tikėjosi laimėti ir vėl pirko.

Mažasis Margutis net peiliuką išleido iš loterijos. Peiliuką, kokį ten peiliuką, bet, tikriau sakant, — kriaunas, nes paties peilio jau seniai nebuvo nė kvapo likę. Laimėjusis, žinoma, pažiūrėjo į tas kriaunas ir išmetė pro langą. O Margučiuui nuo to nei šilta, nei šalta, — įsidėjo į kišenę tris litus ir švilpauja.

Tik Kilpai, žinotumėt, kiek blogiau atsitiko. Vieną vakarą jis jau rengėsi gulėti. Nusiavė kelnės, bet, kilus tarp draugų ginčui, vietoj kristi į lovą, įsimaišė jų tarpe.

Po kiek laiko sugrižęs prie lovos žiūri — guli ant lovos kelnės.

— A, tai, tur būt, tos pačios, kur kadaise man dingo. Matomai koks „bestija“ buvo paėmęs, bet sąžinės griaužiamas vėl gražino.

Ir atėjo Kilpai į galvą mintis — išleisti tas kelnės iš loterijos. Kadangi taip lengvai atsirado, tai bilietus padarė ypatingai pigius. Bilietai buvo čia pat tuojau išpirkti, ir nepraėjo nė pusės valandos, — kelnės teko Karnai. Kilpa linksmas nuėjo gulėti, tik nelaimėjusieji dar kurį laiką pavydėjo Karnai laimės.

Rytas. Švilpukas. Kilpa šoko iš lovos.

— Po velnių, kur kelnės?!

O kelnių nė kvapo. Dingo, kaip ugnys.

Išbėgo Kilpa be kelnių ir stovi kartu su visais. Viršila net pašoko.

Kilpa mėgino teisintis, bet atsiminė vakarykščią loteriją ir suprato, kad valdiškas kelnės išleido. Matomai, buvo pamiršęs, kad nusiavė. Suprato, nusiiminė ir nuleido galvą.

Netolimoje ateityje Kilpa vargo daboklėje. Grižus iš daboklės teko apmokėti už kelnės, kaip už prazudytą valdišką turtą. O per loteriją gauti pinigai sudarė tik menką dalį to, ką reikėjo sumokėti.

Nuo to laiko, jeigu kas Kilpai primindavo loteriją, jis pajusdavo tik šlykštumą.

Kinka irgi neliko neatlygintas. Susitarę visi nelaimingieji loterijų dalyviai, Kilpos vadovaujami, už įvedimą to prakeikto papročio, įkirto Kinkai atitinkamą skaičių „bankų su druska“.

Po to niekas daugiau apie loterijas nė neužsimindavo.

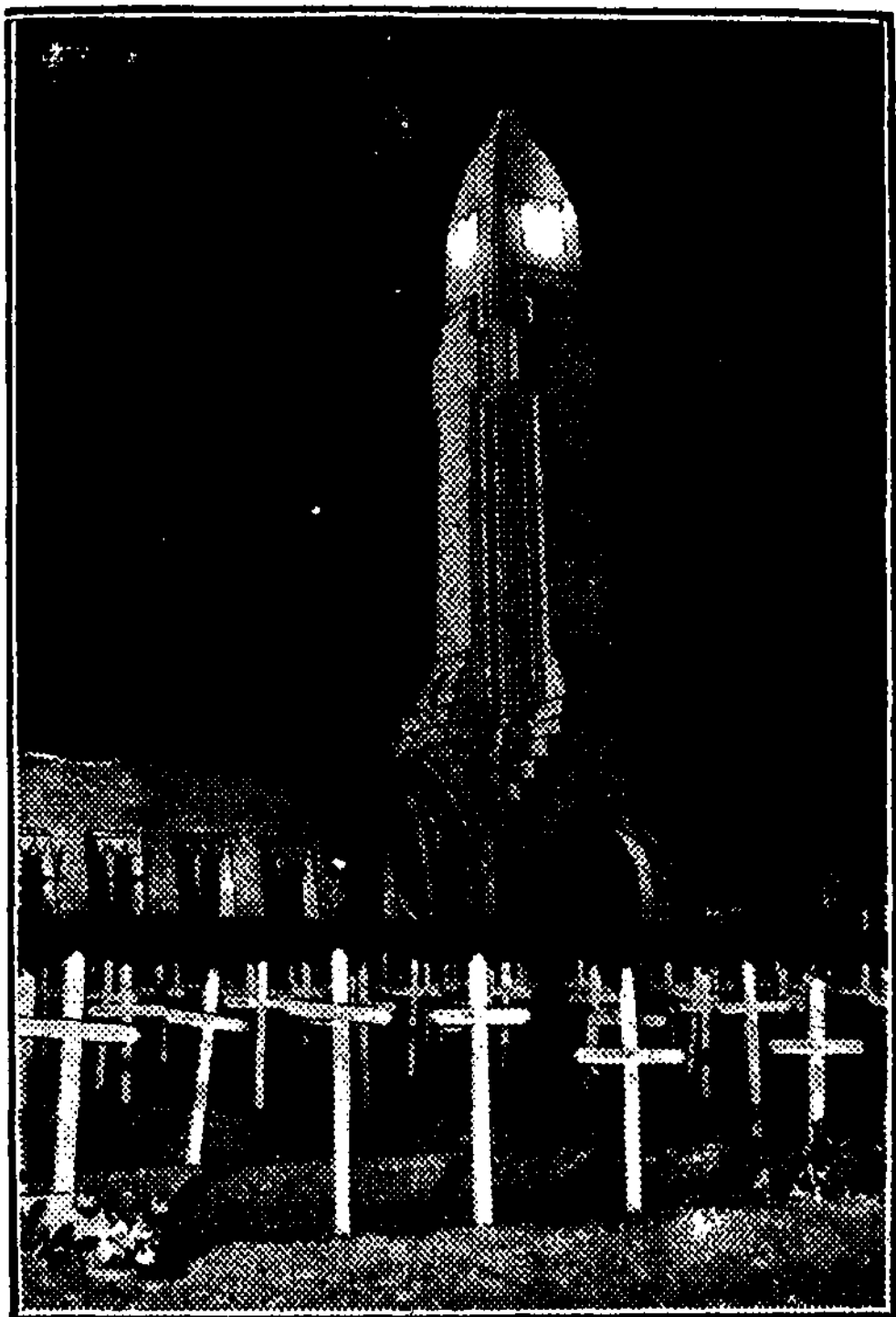
J. Docius.

Verdeno kautynės.

Vasario 21 dieną sukako lygiai 15 metų nuo to įvykio, kada Verdeno aukštumuose per 140 dienų atkakliausiai ir net žiauriausiai grūmėsi dvi tautos. Čia rado mirtį apie 500.000 prancūzų ir vokiečių kareivių. Tos kautynės prancūzų tautai tapo jos kančios ir moralio laimėjimo simboliu.

Verdeno kautynių sukakties proga Karininkų Ramovėj II. 21. art. mjr. Jasiulaitis laikė paskaitą ta tema.

Verdeno laukuose vokiečiai po savo pasisekimų 1915 metais rusų fronte buvo paruošę planą (gen. Falkenhayn, vokiečių vyr. št. virš. ir faktinis kariuomenės vadas) bei sumanę baigti karą. Verdeno parado aikštėj imperatorius turėjo priimti didįjį parodą ir pasirašyti taiką.

Verdeno kautynių karžygiams paminklas — švyturys.

Šiam planui vykdyti vokiečiai sutraukė rinktinės savo kariuomenės dalis ir gausingą artileriją, daugiausia sunkieji pabūklai.

Šis vokiečių pasirengimas bei puolimas iš dalies prancūzams buvo netikėtas. Vasario 21 d. po 9 valandų pragariškos artilerijos ugnies prancūzų apkasai išnyko, miškai išvirto, miesteliai sugriuvo. Prancūzų rezervai palygint buvo toli. Jų dalis, be jokio kontakto iš dešinės ir kairės, be jokio ryšio su artilerija, be tikslaus uždavinio, be jokių apkasų prisidengti, sudarė gyvą užtvartą ten, kur jiems likimas lėmė.

Vasario 25 d. jau temstant vienas vokiečių leitenantas von Brandis didvyriškai su savo kuopa užlipo ant Duomon (Douaumont) forto ir išmeigė vokiečių vėliavą. Šis didesnis vokiečių laimėjimas suteikia Vokietijai džiaugsmą, o prancūzams — liūdesio.

Tačiau prancūzų dalis rezervų traukiniais, auto lekia į Verdeną. Tvirtovės gynimą gen. Joffre paveda gen. Pétain ir siunčia visą II armiją. Vokiečiai nesustodami veržiasi ir griaua, bet ir prancūzų atsparumas didėja. Pažymėtinas kai kurių prancūzų vadų, ypač Joffre, nepaprastas ramumas ir šaltumas. Kai vienas generolas, gynęs aukštumą, pranešė Joffre, kad ją jau paėmė vokiečiai, Joffre išklauses taip atsakė: „Tai labai gerai, dabar tamsta gali būti visiškai ramus“. Tačiau gen. Pétain buvo kiek kitokios nuomonės. Kai resp. prezidentas p. Poincaré apsilankė į Verdeną, Pétain pasakė: „Laimėjimas ateis iš visų tų, kurie atliks savo pareigas“.

Abiejų kovojančių pusių drąsa ir užsispyrimas didėja. Vilhelmas vienam korpusui skelbė: „1870 metų karas buvo išspręstas Paryžiuje. Šis karas turi baigtis Verdene. XV vokiečių korpo vadas per vieną parodą pasakė: „XI korpas yra pasižymėjęs, bet reikia parodyti dar paskutinę pastangą, kad paimtumėm Verdeną, Prancūzijos širdį. Mes slenkame iš lėto, bet tikrai jį paimsime, nes mūsų žmonos, vaikai, tėvai to nori. Mūsų narsioji kariuomenė bus nugalėtoja ir XV korpo kariai galės, grįždami į savo namų židinius, pasakyti: dalyvavome Verdene paimant.“

Vokiečiai sutraukia dar naujų pajėgų ir artilerijos. Birželio 2 d. vokiečiai užlipo ant apgriuvusio Vo (Vaux) forto, tačiau prancūzų majoras Raynal su 71 kareiviu liko užsidaręs tame forte ir nepasiduoda. Vokiečiai rengiasi susprogdinti fortą, leidžia pro plyšius įvairių dujų. Prancūzai ginasi, užkimšdami pramušamas forto skylės. Tik penktą dieną (birželio 7) nuvargę, išbadėję ir daugelio netekę pasiduoda.

Pačiu sunkiuoju momentu prancūzai susilaukia paspirties. Pradedama griauti santarvininkų pabūklai. Prie Somme pralaužiamas vokiečių frontas. Spragai užkišti vokiečiai priversti savo pajėgų dalį atitraukti nuo Verdeno ir siųsti į Somme. Jų pajėgos sumažėja ir Verdeno neįstengia paimti.

Prancūzai turėjo nuostolių: žuvo 6.563 karininkai ir 270.000 kareivių, vokiečiai irgi apie tiek pat.

Kyla klausimas, kurios nežmoniškos jėgos vertė prancūzus atsilaikyti. Į tai stengiasi atsakyti maršalas Pétain. Jis sako: Verdeno kareivis buvęs paprastas žmogus — su dorybėmis ir silpnybėmis — žmogus, kurio mintys buvusios glaudžiai susiję su šeimynomis, dirbtuvėmis, miesteliais ir kaimais. Šie asmens ryšiai buvo sujungę juos su tėvyne, kuri uždėjo pareigą saugoti buitį ir turtą savo gyvybės kaina.

Bet esą, ar galėtų kareivis taip aukštai karžygiškumu pakilti, jeigu užpakaly nejaustų jis tautos impulso. Tai buvusi visa tauta, kuri priešmisi kautynes su visomis materialėmis ir moralėmis išdavomis.

M.

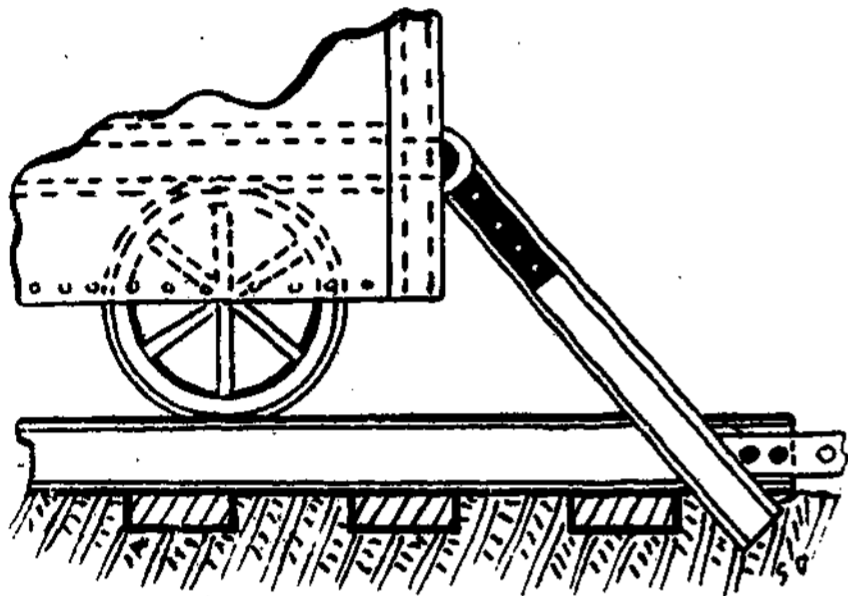
Su šiuo „Kario numeriu siunčiamas nemokamas priedas

„Mūsų karių kapai“.

Kaip kovoti prieš šarvuotus traukinius.

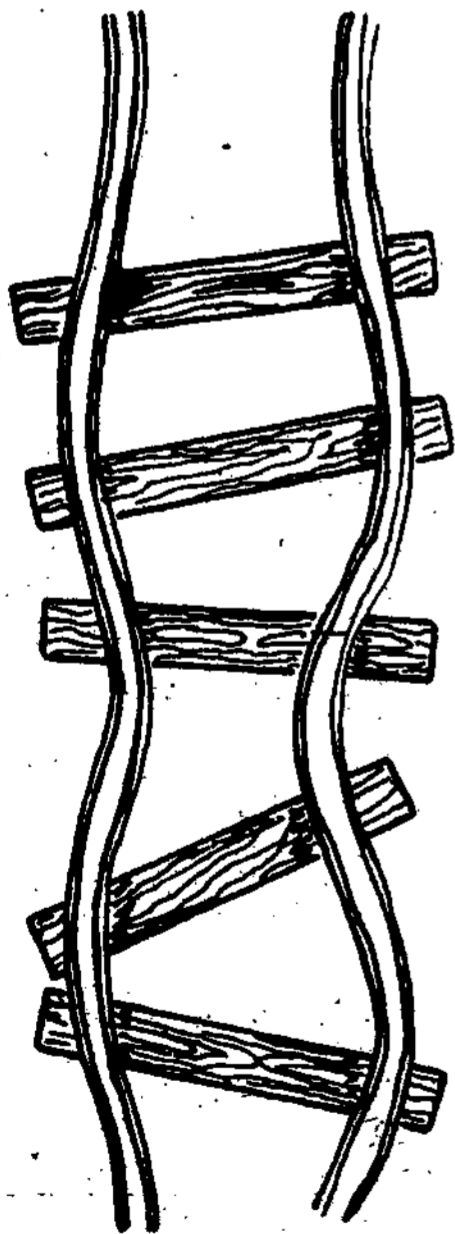
(Žiūrėk „Kario“ 9 nr.).

Dar vieną būdą vartojo rusai pilietinio karo metu (1919—20 metais). Atsukus bėgių sujungimus - andelkas, prie jų galų buvo perkišami ir pririšami tvirtomis grandinėmis ar storomis plieno vielomis, kurių galai buvo prikabinami prie garvežio — tenderio (užpakalinė garvežio dalis, kur

Br. 4.

laikoma vanduo, degamoji (anglys, malkos) medžiaga), ir garvežys traukdavo perrištą po bėgiais grandinę ar vielą, ir bėgiai su pa-

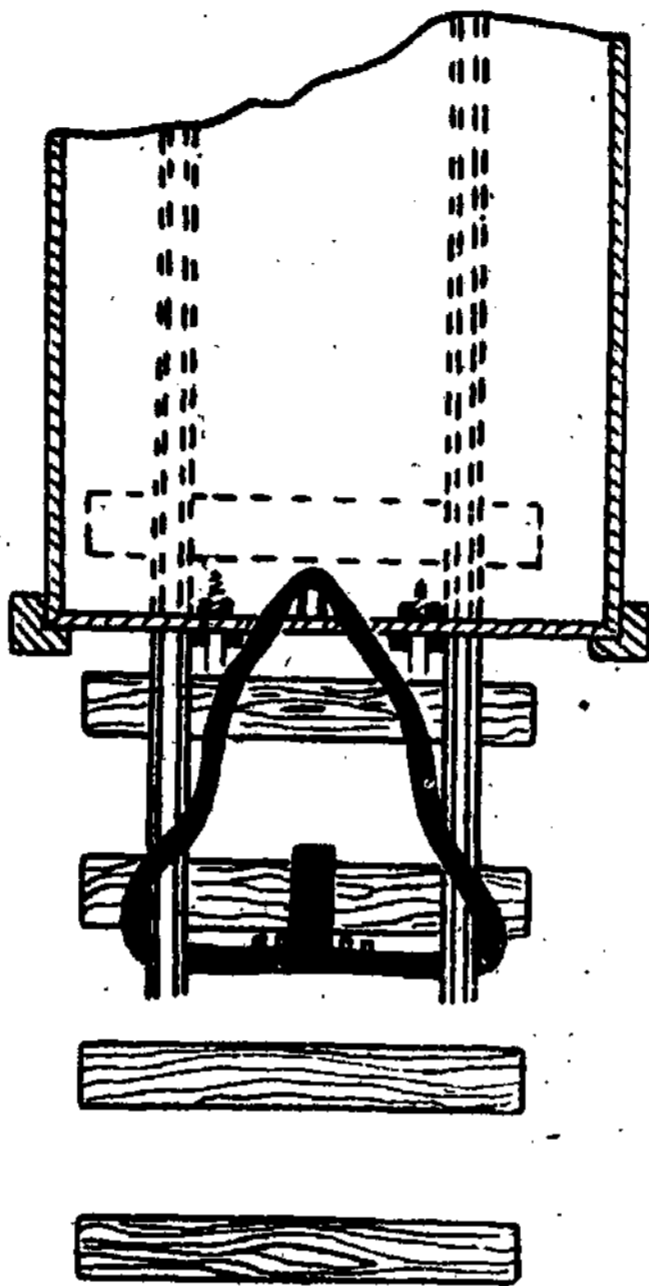
Br. 5.

bėgiais buvo nutraukiami ar išjudinami iš savo vietos. Dažnai bėgiai taip susisukdavo, susilenkdavo, kad jau vartojimui nebetikdavo (brėž. 4, 5).

Neturintieji prieš šarvuoti traukiniai pakankamai reikalingos taisymui medžiagos, turės gan il-

gą laiką pasilikti be darbo ir nebus jie mums pavojingi.

Kartais, vietoj grandinių, galima vartoti du sujungtus į trikampį bėgius (brėž. 6), viena jo kraš-

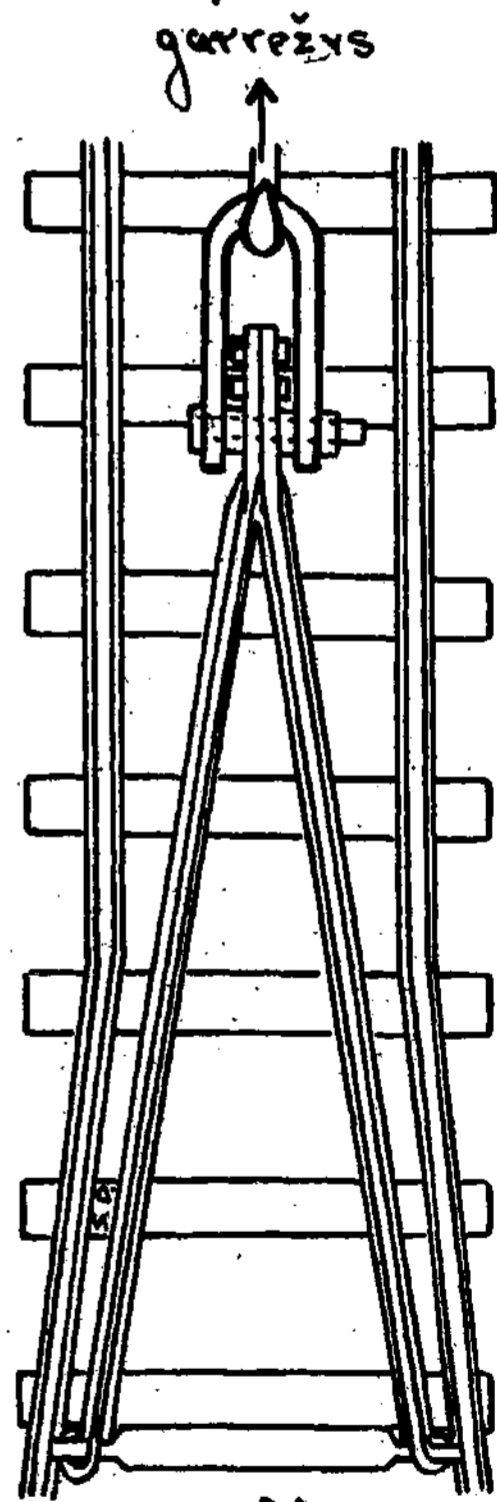
Br. 6.

tinė bus padedama po bėgiais, o kitos dvi kraštinės, sudarydamos kampą, — prijungiamos prie garvežio — tenderio. Judėdamas garvežys net keletą kilometrų nutraukia nuo pabėgių visus bėgius ir, nors jos nesusilanksto ir tinka vartoti, bet reikės daug laiko sutaisyti.

Dar yra vienas įtaisas geležinkelių linijoms ardyti. Patį ardyimo įrankį sudaro dveji bėgiai ir prekių vagono ratų ašis (brėž. 7). Ir šis įrankis panašus į trikampio figūrą. Šis trikampis vienu galu, kur sujungti bėgiai, prijungiamas, prikabinamas prie garvežio, o kitu galu, vagono ratų ašimi, įdedamas į bėgių tarpą. Kadangi prekių vagono ratų ašis ilgesnė už bėgių plotį, tai bėgių sujungimai — andelkos iš abiejų pusių atsukamos ir su dalba bėgiai išskėčiami į šonus. Po to jau vagono ašis įdedama tarp bėgių taip, kad ašies galai tvirtai prispaustų prie bėgių kaklelių (brėž. 7). Garvežiui pradėjus judėti, ašis išskėčia bėgius ir nutraukia nuo pabėgių.

Garvežiui įgijus tam tikrą greitumą, buvo nutraukiamos nuo pabėgių abi bėgių pusės ir inercijos dėka numetamos į šalis, net apie 10—15 metrų. Bėgiai metami net susisukdavo.

Tokiu būdu buvo išardomi gan dideli geležinkelių plotai, nes ardyimo greitumas pasiekdavo 10—15 kilom. per valandą. Šis būdas buvo vartojamas tik tuo metu, kai jau nemanydavo daugiau ton vieton sugrįžti. Jeigu turima vilties grįžti, tai šis būdas šiek tiek pakeičiamas. Ašis įstatoma ne tarp bėgių, bet po bėgiais taip, kad bėgiai būtų nutraukiami nuo pabėgių.

Br. 7.

Sunaikinus geležinkelių tiltus, taip pat sustabdomas šarvuotų traukinių veikimas.

Nedideli, ypač mediniai, tiltai gali būti sunaikinami pačių pėstininkų ar kavalerijos jėgomis. Sunaikinti medinius tiltus galima šiais būdais — išardyti, nuimti visą tilto viršų, susprogdinti, įpau-nami tiltų poliai, arba tiltus ap-lieti benzinu, žibalu ir padegti.

Sunkaus tipo geležinkelių tiltai būna išsprogdinami, bet čia jau specialistų - sprogdintojų darbas. Žinoma, ardymas ir naikinimas tiltų, geležinkelių ir kitų įtaisymų — daugiau bus pasyvi kova, o dėl aktyvios kovos su šarvuotais traukiniais reikia imtis jau kitų priemonių, kurių pagalba mes galėtu-

rodant prieš šarvuotų traukinių. Ypač stengiamasi parinkti tas vietas, kur geležinkelis daro pasisukimus — lanksmas, nes tose vietose yra sumažinamas šarvuoto traukinio greitis, galima taikliau jį apšaudyti. Šarvuotam traukiniui užėjus ant iš anksto prišaudyto punkto, visos baterijos pabūklai

šarvuotą traukinį smarkią ugnį ir jį sunaikins.

Dalys su cheminėmis priemonėmis, aviacija ir mūsų šarvuoti traukiniai privalo dalyvauti kovoje su prieš šarvuotais traukiniais. Vieni privalo prieš šarvuotą traukinį apgaubti dūmų uždanga. Esant dūmų uždangai, mūsų dalys galės nepastebėtos prisiartinti prie šarvuoto traukinio ir išardyti geležinkelį.

Nuodingų dujų atakos prieš šarvuotus traukinius nevartojamos — nes apatinis, sunkesnis ir labiau nuodijęs dujų sluoksnis slinks geležinkelio pylimu, grioviais, o viršutinis dujų sluoksnis — bus retesnis ir mažiau nuodingas — nesudarys tam tikro efekto ir nebus taip priešui pavojingas.

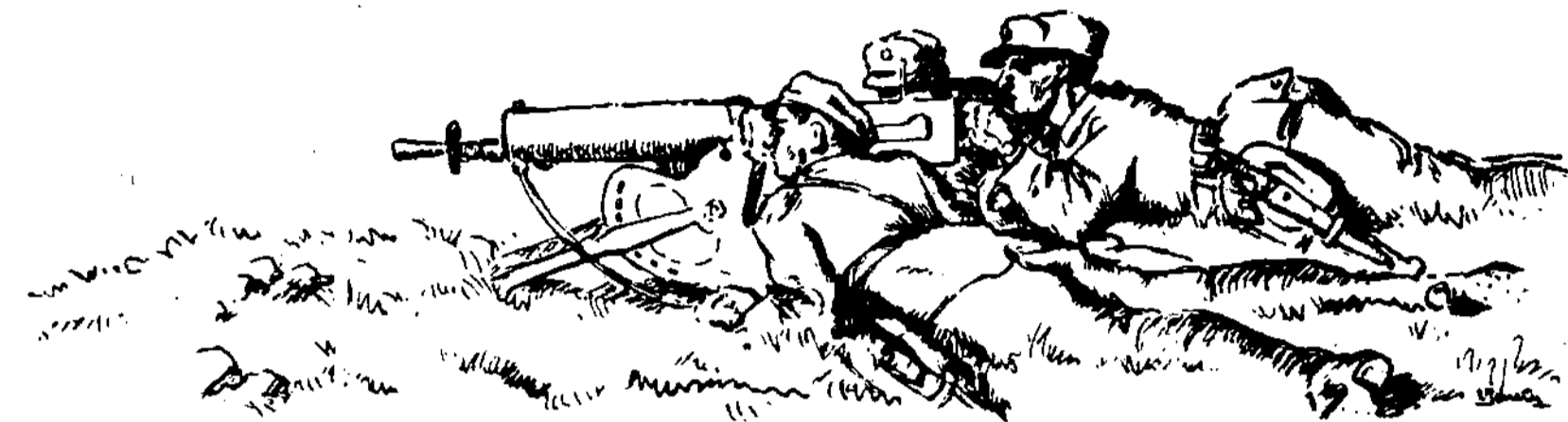
Aviacija, išžvalgius šarvuotųjų skaičių ir stovėjimo vietas — praneš savajai kariuomenei ir tuo apsaugos mūsų dalis nuo netikėtų užpuolimų. Dažnai mūsų lėktuvai patys stengsis bombomis sudaužyti prieš šarvuotus traukinius.

Be to, mūsų šarvuoti traukiniai gali taip pat aktyviai kovoti su šarvuotais traukiniais. Vieni turės tiesiogiai savo ugnimi sunaikinti prieš šarvuotus traukinius, o kiti stengsis suardyti atsitraukimo kelią — geležinkelį ir neleis priešui pabėgti iš mūsų šarvuotų traukinių ugnies.

Visiems turi būti žinoma, kad kovoti su prieš šarvuotais traukiniais privalo visos ginklų rūšys. Visos ginklų rūšys privalo viena kitai padėti, pagelbėti ir reikiant — viena kitą privalo papildyti.

St. Danilevičius.

Pikti darbai visada išeis aikštėn.

me jiems ne tik kliūdyti veikti, bet taip pat, kad galėtume juos ir sunaikinti.

Prieš šarvuoti traukiniai dažniausiai sunaikinami inžinerijos dalių ir artilerijos.

Inžinerijos dalys — pionieriai, geležinkelių kuopos, naikina prieš šarvuotus traukinius tuo būdu, kad tam tikrose, iš anksto nustatytose vietose, bus padėtos po bėgiais ar tiltais minos — dideli užtaisai iš sprogstamos medžiagos, gerai užmaskuoti ir šarvuotiems traukiniams spąstai paruošti.

Šarvuotam traukiniui užvažiavus ant minos, ji sprogs, ir šarvuotas traukinys su įgula išlėks į padanges. Minos gali būti sprogdinamos dviem būdais: automatiškai (minos kapsulė sprogs nuo traukinio sunkumo), ir elektros srovės pagalba (induktoriumi). Nuo minos bus nuvesti elektros laidai prie netoli esančio ir gerai pasislėpusio sekėjo su elektros mašinėle — induktoriumi. Šarvuotam traukiniui užėjus ant minos, sekėjas susprogdins miną. Be šių darbų inžinerijos dalys padeda pėstininkams ardyti geležinkelių linijas ir kitus statinius, ypač kai reikia išardyti, sunaikinti ilgi geležinkelių plotai.

Pavojingiausias šarvuoto traukinio priešas — artilerija. Artilerijos sviediniai, kliudę iš netolimos distancijos (1 — 2 km.) į šarvuotą traukinį, išves jį iš rikiuotės. Dėl to šarvuoti traukiniai labai vengia susitikti ir kovoti su prieš artilerija.

Patį artilerijos kova su šarvuotais traukiniais atliekama tokiu būdu: artileristai iš anksto prisišaudė į tam tikrus geležinkelių punktus, kuriuose laukiama pasi-

šaudys ton vieton. Viena baterijos pabūklų dalis apšaudys patį šarvuotą traukinį, o kita dalis stengsis savo sviediniais sunaikinti šarvuoto traukinio užpakalį geležinkelį. Grįžti atgal šarvuotas traukinys negali, stovėti vietoje ar judėti pirmyn, po smarkia ir taiklia artilerijos ugnimi — pavojinga, šarvuotam traukiniui lieka tik dvi išeitys — pasiduoti ar likti sunaikintam.

Prie tų vietų, kur šarvuotiems traukiniams yra speciališkai paruošti spąstai — išardytas geležinkelis, susprogdinti tiltai, paruoštos minos, pasislėpę šauliai, granatų svaidytojai, — ten bus paskirti keli artilerijos pabūklai. Pasislėpę ir užsimaskavę atstume 1 — 2 km., tykos pasirodant prieš šarvuotų traukinių. Privažiavus šarvuotam traukiniui prie išardytos, sunaikintos vietos, ar pradėjus susišaudymą su šauliais, kurie stengsis visą šarvuoto traukinio įgulos dėmesį į save atkreipti, tuo momentu pasislėpę pabūklai atidengs į

Puskarininkiams

Puskarininkiams dalyse paprastai tenka eiti įvairias instruktorių pareigas: mokyti jaunos kareivius paprastosios ir manevrinės rikiuočių, mokyti taikliai šaudyti, pratinti juos prie kariuomenės gyvenimo, auklėti gerais tėvynės gynėjais — kovotojais ir net mokyti kariuomenės statutų. Dauguma puskarininkių visai tinkamai tas savo pareigas atlieka, bet kaip nėra taisyklės be išimties, taip ir čia kartais pasitaiko tokių, kurie (dažniausiai dėl savo mažo apsilaidimo) ne visai pakankamai atlieka. Daugiausia tokių pasitaiko iš jaun. puskarininkių ir grandinių tarpo, kurie, dėl trumpos praktikos, patys tokioms pareigoms eiti dar nėra visai tinkamai pasiruošę. Čia dėl daromųjų klaidų iškelsime keletą mažų pastabų, nes klaidos vis dėlto kariuomenės gyvenime turi savos reikšmės.

Vieno, grandies ir skyriaus mokymus daugiausia atlieka vien tik puskarininkiai — instruktoriai. Be puskarininkių išmokyti kareivius rikiuočių būtų visiškai neįmanomas dalykas. Nėra, rodos, paprastesnio dalyko, kaip vienam arba grandžiai instruktuoti. Bet ne visuomet taip išeina. Iš savo praktikos teko pastebėti tokių dalykų. Dienos programoj yra numatyta kokio nors naujo dalyko, pav., manevrinių rikiuočių mokymas. Puskarininkis ima instruktuoti grandžiai ar skyriui. Ir štai reikia sudaryti grandies vilnis ar skyriaus sauja — ir pats puskarininkis gerai nebeatsimena, kaip tai sudaroma, kur kokie numeriai turi būti ir t. t. Ir daugelis dažnai griebiasi paskutinės išimties — nurodo vietas savo nuomone, kiek jis visai miglotai apie tai dar prisimena. Savaiame suprantama, kad labai dažnai pasitaiko, kad toks puskarininkis parodo ir pradeda mokyti visai klaidingai.

Arba štai parengiamieji šaudymo pratimai. Reikia instruktuoti skyriui. Ir štai vienam puskarininkui rodosi, kad skyriui šaudyti gulom iš linijos reikia, kad pirmoji eilė pažengtų gerą žingsnį pirmyn, kad turėtų vietas į protarpus atsigulti antroji eilė, antram rodosi, kad skyrius reikia tiek praretinti, kad antroji eilė galėtų atsigulti į tarpus, o trečias mano, kad skyrius gulom iš linijos visai nešaudo, bet reikia jį išrikiuoti vienon eilėn. Ir štai gaunasi beveik chaosas — vienas puskarininkis pradeda vienaip instruktuoti, kitas — kitaip. Ir kol aukštesnieji viršininkai klaidą pastebi ir atitaiso, kareiviai jau prie to yra gerokai pripratinti ir tokią klaidą vėliau dažnai pakartoja.

Taip pat dažnai pasitaiko, kad tiems paties veiksmams ne visų vienodos komandos taikomos. Per parengiamuosius šaudymo pratimus vieni taip komanduoja: „Į prieš matomą taikinį šaudymas klupčiom!“, antri — „Į prieš... klupčiom šaudymas!“, o tretis net „Į prieš... klupčiom šaudymas eile!“ ir t. t.

Ir tokių pavyzdžių galima būtų suminėti gana nemaža. Kokios jie turi reikšmės ir kokios jų pasekos? Pirmiausia, tokie dalykai labai demoralizuoja mąi veikia kareivius. Puskarininkio - viršininko autoritetas kareivių akyse žymiai nusmunka, jie ir kitur pradeda juo nebepasitikėti. Klaidas atitaisyti yra daug sunkiau, nekaip naujai kokio dalyko išmokyti — kareiviai paprastai įpranta veiksmus daryti automatiškai, be didelių galvojimų, todėl įprastos klaidos nuolat pasikartos. Taip pat žmogaus klausia pripran-

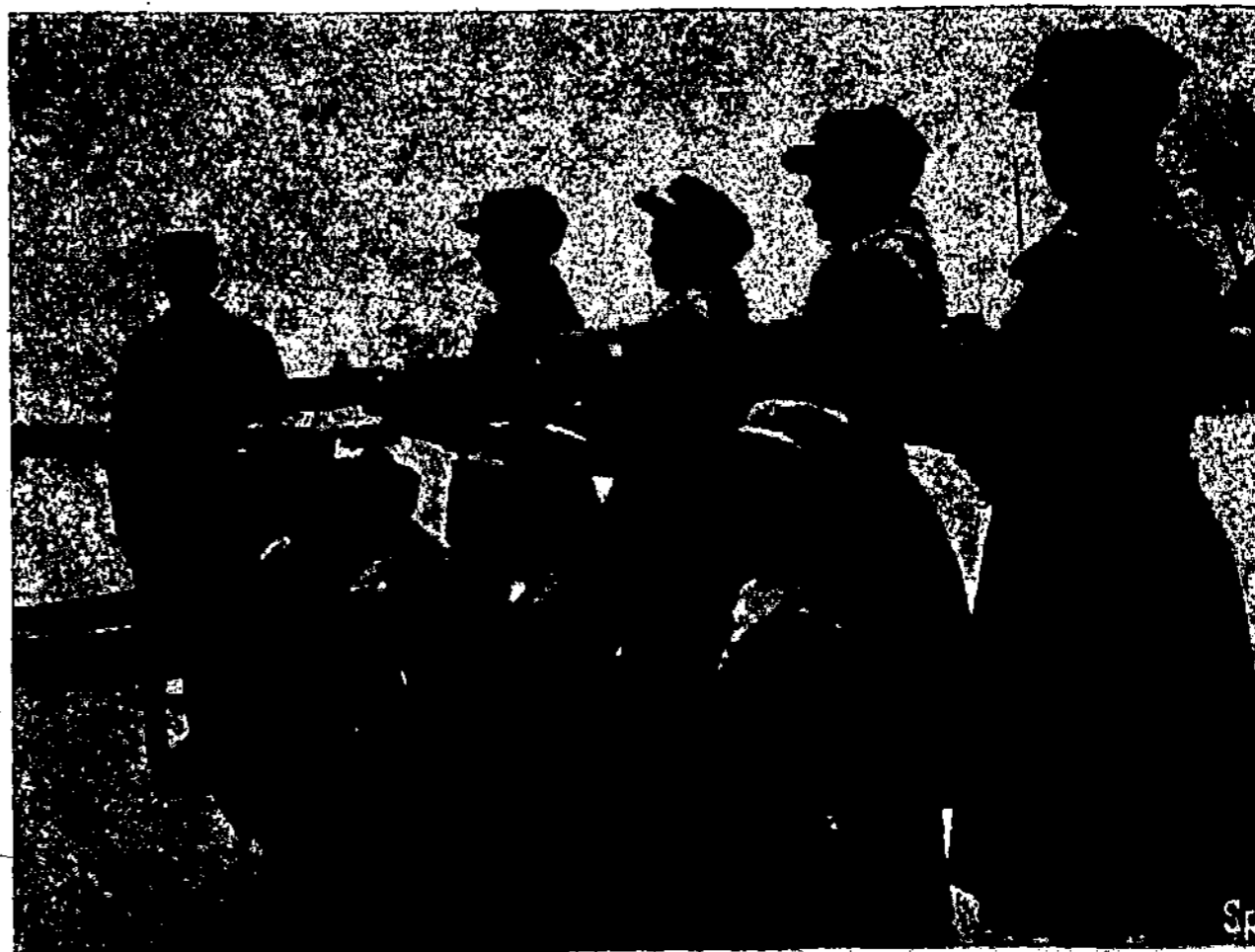
ta prie komandų, todėl jų mainymai, ne visuomet vienodas komandavimas, dezorientuoja kareivius, ir jie komandos vienodai, tinkamai ir greitai nebegali įvykdyti.

Todėl, norint pašalinti tuos negeistinus nenormalumus, pasitaikančius mūsų kariuomenėj, puskarininkiams - instruktoriams patartina: stengtis pačiam pakartoti tą dalyką, kurį reikės instruktuoti. Geriausiai tai padaryti jau iš vakaro. Per savaitę praeinamųjų dalykų programos bataliono vadų jau iš anksto yra paruošiamos ir jos, paprastai, kiekvienos kuopos raštinėje randasi. Todėl puskarininkiams susipažinti su programa gal nesudarytų didelių sunkumų. Jeigu koks dalykas pasirodys primirštas, reikia atidžiai paskaityti statutą, išmokyti gerai komandas, pasitarti su draugais. Dėl neaiškumų ir kylamų klausimų visuomet galima kreiptis į karininkus, ir viskas tinkamai bus išaiškinta ir parodyta. Ypatingai pageidautina, kad neaiškumai būtų iškelti esant visiems puskarininkiams, nes tuo labai lengvai būtų išvengta ir pasitaikančių nevienodumų. Tai galima padaryti, pavyzdžiui, ir prieš rikiuotės pamoką (daug kur tai praktikuojama).

Instruktuojant reikia stengtis aiškiai ir tiksliai parodyti. Nedaug kalbėti, bet aiškiai ir tiksliai parodyti, nes iš kalbų kareiviai vis tiek mažai ką tesupras. Nėreikia kalbėti, kaip atrodo sauja, vilnis ir t. t., bet parodyti: toks numeris turi būti čia, toks čia, ir visiems vaizdas pasidarys aiškus. Komanduojuant ką nors kareiviams daryti, tą patį reikia ir pačiam daryti. Jie turi daugiau progos išžiūrėti į tiksliai atliekamus veiksmus ir tuo greičiau patys pripranta tiksliai juos atlikti. Žinoma, nereikia užmiršti, kad komanda būtų aiški, griežta ir t. t.

Čia suminėjome keletą pastabų dėl dažniausiai pasitaikančių klaidų, bemokant kareivius rikiuotės. Tos klaidos labai lengvai išvengiamos, tik reikia kiek daugiau noro ir atsidėjimo. O tai yra linkėtina kiekvienam puskarininkui, kiekvienam kareivių viršininkui. Visuomet reikia atsiminti, kad blogi viršininkai niekuomet neišauklės, neparuoš gerų kareivių.

Antko.

Sanitarai mokosi šaudyti.

Šmaizlio foto.

Šaudykloje.

Aplinkui balta, balta, balta...
 Žaibuoja akys sniegulių.
 Ramiai į guolį skęsta šalta
 Pasaulis gyvių ir gėlių.
 Pūkšnoja vėjas, žemę glosto,
 Iš pūsnių statoma pilis;
 Į dangų debesis sušluosto —
 Saulytės dingsta spindulys.
 Išsirikiavę šypsos meiliai
 Žieduotų eilės taikinių...
 Vilioja šauti, merkia dailiai,
 Perverti širdis kiaurai jų.
 Suskambo šūviai, dreba oras,
 Parūko dūmai ir ugnis.
 Banguoja krūmais aidas storas,
 Per lauką ritas jo vilnis.
 Į šaltą sniegą tyliai gulam,
 Užtaisom šautuvus vikriai.
 Iššaukam, bėgam, vėliai puolam,
 Atliekam užduotį žvitriai...
 Tik dulka sniegas, zvimbia kulkos,
 Rodyklė rodo mums „akis“.
 Jei taikliai šaudys mūsų pulkas,
 Tai „ačiū!“ vadas pasakys.
 Mes šaudom taikinius žieduotus,
 Iš lėto virpa taip širdis.
 Skardenam lauko melsvus plotus
 Ir mokom taikyti akis.
 Gal greit ateis tas mielas laikas,
 Kai mus tėvynė pasikvies,
 Kai trūks kantrybės pilnas saikas
 Ir gaisras kelią mums nušvies!
 Kitaip tuomet skambės mūs šūviai,
 Kitaip suplaks širdis jauna,
 Kai brolių laisvint trauks lietuviai,
 Kai žygio laimės sugaus daina!...

Ant. Bernotas.

Pavojus, pavojus!...

Nakties tyla prislėgė kareivines. Žmonės ramiai miega. Subraška kas lovoj, pasiraivo. Kitame kampe per miegą kažką kalba, taria neaiškius žodžius. Gal apie tėviškėlę sapnuoja, mylimajai meilnius žodelius burkuoja. Kas žino.

Tik koridoriuje spinksinčios rausvos šviesos ir reti budėtojo žingsniai rodo, kad ne visi miega. Yra kas budi, kad nebūtų sudrumsta besiilsinčių žmonių ramybė, poilsis.

— Pavojus, pavojus... kuopa ke-elk!... — lyg iš dangaus nukritęs riksmas suardo nakties rimtį.

Valandėlę visa nutilo. Nė alsavimo nesigirdėjo. Rodos, nakties tyla sugėrė riksmą.

— Greičiau į kelnes! Į batus!... — girdėjosi balsai jau keliose kareivinių vietose.

Subraškėjo lovos, šnara skubomis velkami rūbai, kaukši į grindis batų pasagos.

— Jonai, uždek šviesą! — šaukia vienas vos neplyšdamas iš skubumo.

— Nedegti šviesos! Neliesti migtuko!

— Greičiau rengtis. Stok rikiuotėn sargybų uniforma, — šaukia balsai patamsy.

Kažkas mėgina uždegti šviesą, bet ji vėl greit blesteli ir dar didesnėj tamsoj apakinti skubina.

— Kuopa lygiuok! — jau pažįstamas viršilos balsas.

Sužvanga šautuvai, bilda batai, ir visi apmiršta, atsuktai į vieną pusę veidais.

Išveda laukan, išsirikiuoja, sukomanduoja „šautuvą užsikabink“, ir daugybės kojų spaudžiamas kelias dusliai sudunda. Tušti rajono trobesiai atsako.

Akys žaibuoja į šalis neramius žvilgsnius mėtydamos. Veidai dega, susirūpinę, pilni pasiryžimo, rodos, klausia:

— Kas išdrįso sutrukdyti žmonių poilsį? Pasirodykit!

Rankos nervingai spaudžia prie šonų šautuvus.

Apveda apie aikštę. Grižtame į kareivines apvilti. Kuopos vadas išrikiuoja kuopoj ir prabyla:

— *Kariai! manau, suprantate, ką visa tai reiškia. Ši kartą pakėlėme jus, norėdami išmėginti, kaip esate pasiruošę sutikti tikrą pavojų. Ką mes žinome, kada tėvynė gali pašaukti. Kiekvienu momentu turime būti pasiruošę griebti ginklą į rankas ir eit, kur šaukiami. Dėkoju jums, kad parodėte savo vikrumą ir įvertinote momento svarbą, išsirikiuodami su ginklais rankose per tris su puse minutes. Pasirodėte, kad esate tvarkingi kariai. Būkite tokie ir ateity. Tuomet ir didelis tikras pavojus nebus mums baisus.*

— Dabar eikite miegot. Labanakt, vyrai!

Ilgai dar buvo girdėti kalbos, besidalinant „pavojaus“ įspūdžiais.

Pamažu kalbos tilo. Vėl grįžo pirmąkart tylą, vėl vienodas, tylus alsavimas gaubė ir supo miegančių karių patalpas.

Kas žino... Gal po kelių minučių staiga vėl suriks „pavojus“, bet jau tikras pavojus, grūmojantis tėvynės laisvei. Niekas nežino.

Br. Vainis.

„Karys“ mokyklose.

Sunku būtų paslėpti faktą, kad mokyklinio jaunimo gyvenimas pakrikęs. Tik dalis moksleivių laisvu noru pasirodo norinti gyventi ateičiai, kovoti su atsidėjimu už savo tautos teises ir varyti kuriamą kultūros darbą. Daugelis mokyklinio jaunimo težino kelius tik į robaksus, temėgsta tik moderniškus šokius, nuotykių romanus ir kitokią šunpresę. Asmens vertybių išauklėjimas, pasiruošimas ateičiai — neinteresuoja visai arba labai mažai.

Daugeliui panašių ydų kelią pasiryžo pastoti „Karys“. Nuo pirmo įžengimo į mokyklą „Karys“ ją lanko punktuoliškai ir tvarkingai. Jis yra visur laukiamas. Į asmeninį moksleivio gyvenimą „Karys“ nori įnešti labai reikalingos drausmės, tauraus lietuviško susipratimo ir kitų brangintinų dovanų. Sustiprinti moksleivio valią, jo dvasią pakelti ir uždegti idealų ugnimi, sutvirtinti karingumo nuotaiką. Mūsų jauną sielą žadina laimėjimams. Ruošia mus didžiajam Vilniaus vadavimo žygiui.

Ta graži „Kario“ idėja mumyse turi rasti daug nuoširdaus pritarimo. „Kario“ siekimai mums privalu realizuoti. Tik jei suprasime „Kario“ misiją, jei nebūsime tik balti grabai, o susipratę ir užsidegę tikra tėvynės meile, stiprėsime kultūriškai ir augsime, daug gero galėsime duoti tautai.

Kad ir mylim „Kari“, tačiau yra mokyklų, kur su „Kariu“ elgiasi nevisai taip, kaip priderėtų. Gauname į mokyklą „Kario“ numerius, kas pirmasis pačiumpa, to ir nuosavybė. Ar skaitė, ar ne, o į lentyną tai „Karys“ tikrai pateko. Daug kam skau-

du, jei negavo paskaityti „Kario“. Šituo atsitikimu „Karys“ jaučiasi labai užgautas ir nuskriaustas. Kalti tie, kurie nesutvarko šio dalyko mokyklose. Morališkai „Kariui“ daug nusidėjo ir mokiniai, kurie džiaugiasi susidarę ištisus tomus. Yra mokyklų, kur „Kario“ gavimas sutvarkytas tiesiog pagirtinai. Čia šitą dalyką tvarko vienas kuris mokytojas. Gautuosius egz. išdalina kiekvienos klasės vyresniam, vadinamam „kapitonui“. Šis atiduoda tiems, kurie nori skaityti. Perskaitę duoda kitiems ir pagaliau grįžta „kapitonui“, o šis grąžina mokytojui. Visi šitie „Kario“ egz. susiuvami į komplektus, kurie papuošia mokyklos knygyną. Juk ne į lentynas siunčiamas „Karys“, o skaitymui. Mes, moksleiviai, šį dalyką sutvarkykime, jei kur neatsirastų mokytojų, ir „Kariui“ nuostolių nedarykim.

J. Avižūnas.

Pavyzdingos karo pamokos.

Vysk. Valančiaus Telšių valstybinėje gimnazijoje jau antri metai dėstomos karo paruošimo pamokos. Jas veda kap. Rauba ir vyr. leit. Sidabras. Pernai taip pat paskaitas laikė taikos teisėjas ir kap. Lietuvininkas. Šiomet karo mokslas yra kur kas stipresnis už pernykštį. Ypač gerai praktiškai atlieka pamokas mokiniai, kap. Raubos vadovaujami. Jau buvo suruošta keletas manevrų ir šiaip lavinimosi pratimų. Be to, prieš kiekvieną pamoką vis atskiras mokiniys išrikiuoja mokinius, paduoda komandą, saliuotuoja ir t. t. Žodžiu, karo pamoka praeina kaip kariuomenėje. Taip pat gerai atliekami ir šaudymo pratimai. Žodžiu, Telšių moksleiviai gražiai pasirodo karo pamokų metu. Daugelis skaito „Kari“. Beveik visi turi nusipirkę „Kario“ kalendorių.

Pranas Pavirčiūvys.

Karinis parengimas anglų mokyklose. Eton'o mokyklos mokiniai maršiuoja į šaudymo pratybas. Daugumoje anglų aukštesniųjų mokyklų mokiniai, be sporto ir gimnastikos valandų, privalo atlikti ir sistemingo karinio parengimo mokslą. Eton'o mokyklos mokiniai dabar kasmet rengia karines pratybas, kuriose nuo 14 iki 19 m. mokiniai pratinami vartoti, kaip kareiviai, ugnies ginklus.

KARIUOMENĖS

GYVENIMAS

9 p. L. K. Vytenio pulkas.

Pašliūžininkų ratelis. Be kitų sporto šakų, vyteniečiai dar domisi ir pašliūžų sportu. Vyr. leit. Pūrelio iniciatyva buvo suorganizuotas iš pulko karių — pašliūžininkų ratelis.

Daug išgąščio ir juoko sukeldavo vyteniečiai-pašliūžininkai apylinkės gyventojams savo drąsiais šokinėjimais ir čiuožimais nuo aukštų kalnų ir stačių šešupės pakrančių.

Nors šiemet negausus buvo šis pašliūžininkų ratelis, bet kitais metais manoma suorganizuoti gausingą vyteniečių mėgėjų-pašliūžininkų komandą.

Karvelynas. Anksčiau buvęs pulko karvelynas, neturint tinkamo specialisto-karvelyno prižiūrėtojo — buvo išnaitintas.

Artėjant pavasariui, jau vėl pulke susirūpinta naujo karvelyno įsteigimu.

Tam tikslui jau yra išsiųstas iš pulko vienas puskarininkis į specialiai paruoštus karvelynų prižiūrėtojų kursus.
St. Danilevičius.

Kareiviui nereikia tarnaičių.

9 p. p. foto

Skaitykla. Nuo pernai pradėjo veikti pavyzdinga pulko karių skalbykla. Skalbyklos vedėjas ir prižiūrėtojas yra liktinis vyr. pusk. Stasiūnaitis. Skalbykloje dirba per 10 darbininkų moterų. Kasdien išplaunama per 1000 štukų baltinių. Malkų, vandens pristatymą, baltinių atvežimą į kuopas ir iš kuopų į skalbyklą ir kit. darbus atlieka pulkas. Į skalbyklą kiekvienas kareivis duoda pusę gaunamo muilo. Prie skalbyklos yra rūbų džiovykla, keltuvas ant antrojo aukšto. Prosijimai atliekami elektros pagalba. Yra 4 milžiniški katilai virinimui, vandentiekis, kanalizacija. Pati patalpa susideda iš 6 kambarių ir daug kitų patogumų. Kareivių baltiniai į skalbyklą atiduodami 2 kartu per savaitę, t. y. pirmadieniais ir antradieniais, o iš skalbyklos paimama penktadieniais ir šeštadieniais. Taip pat plaunami baltiniai karininkų, puskarininkų, laisvai samdomų tarnautojų ir civilių miestiečių, iš kurių surenkama nemaža suma pinigų. Iš tų pinigų pa-

Mirė.

Vasario mėn. 4 d. karo ligoninėje mirė 9 pėst. L. Kn. Vytenio pulko eilinis Jonas Navickas, kilęs iš Kauno miesto. Palaidotas Kauno parapijų kapinėse.

dengiamos kai kurios išlaidos. Skalbykloje visur pavyzdinga tvarka, baltiniai išplaunami švariai, gražiai ir gerai. Kareiviai kas savaitę maino ne tik baltinius, bet ir patalinę.

Malkų piaunamoji mašina. Taip pat nuo pernai pulkas įsigijo elektros varomą malkoms pjauti motorą. Motoras gan didelis. Anksčiau reikėdavo minimam darbui 15—20 žmonių ir tekdavo dirbti visą dieną, kol pripiaudavo reikalingą kiekį malkų, dabar užtenka 3—4 žmonių ir dirba tik 4—5 val.

San. pusk. M. Grinius.

4 pėst. L. K. Mindaugo pulkas.

Pajuostės įguloje stovinčių padalinių liktiniai puskarininkiai kreipėsi prie savo vadų, kad leistų įsteigti bendro lavinimosi kursus. Leidimas tuojau buvo gautas ir vasario mėn. 17 d. įvyko šių kursų atidarymas. Bendrą mokymo programą sudaro šie dalykai: lietuvių kalba, aritmetika, pritaikomoji geografija, karo istorija ir paskaitos iš auklėjimo bei elgesio. Lektoriais pakviesti vietos padalinių karininkai; pamokos būna kasdien po 1—2 val. Programa apima maždaug 4 klasių kurso dalykus.

Šia proga malonu pažymėti, kad tų kursų steigimo iniciatyva kilo iš pačių liktinių puskarininkių tarpo.

Stepas Dykūnas.

Karo Veterinarijos Valdybos arklių kaustymo mokykla.

Šių metų vasario mėn. 26 dieną karo vet. v-bos arklių kaust. mokyklos mokiniams buvo egzaminai, kaip praėjusiems šios mokyklos keturių mėn. kursą. Iš viso mokykloje buvo 26 mokiniai, jų tarpe vienas neišlaikė egzaminų, o kiti išlaikė su pažymėjimais: 4 — „labai gerai“, 7 — „gerai“, o likusieji „patenkinamai“. Iš tų, kurie labai gerai išlaikė, trys gavo dovanas — „laikrodžius“. Pirmą dovaną gavo 3-jo artilerijos pulko eilinis Auga Evaldas — sidabrinį laikrodį; antrą — 8-to pėst. K. K. Vaidato pulko eilinis Mačiulis Kazys — nikelinį laikrodį, ir trečią — 2-ro pėst. D. L. K. Algirdo pulko eilinis Šmitas Vilius juodą laikrodį.

27 dieną buvo įteiktos dovanos bei pažymėjimai. Karo veterinarijos valdybos viršininkas apibūdino jų būsimąjį darbą kariuomenėje ir išėjus į atsargą. Mokiniai, padėkoję viršininkams už suteiktas žinias, išvažiavo kiekvienas į savo pulką.

Vyr. san. pusk. J. P-s.

Gaisrai. Š. m. I. 8 d. 1 gusarų pulko komanda ir kar. ugn. insp. buvo iššauktas į gaisrą Tvirtovės alėjoje; II. 13 d. gusarų pulko komanda likvidavo mažą gaisrą savo kareivinėse; II. 22 d. to paties pulko komanda ir kar. ugn. insp. dalyvavo gaisro gesinime teisingumo ministerijos generalinio sekretoriaus P. Brazaičio malkinėje ir vištinėje Vydūno al. 2 nr. Visi 3 gaisrai buvo Kauno mieste.

Savivaldybių ugniagesių atlyginimas. Savivaldybių departamentas atitinkamu aplinkraščiu nurodė miestų savivaldybėms ateityje imti į savivaldybių ugniagesių komandas vien tik tarnavusius Lietuvos kariuomenėje atsargos kareivius. Atsargos kariams ugniagesiams svarbu žinoti: kur yra tokios komandos, kiek jos turi žmonių ir atlyginimą. Štai trumpos tuo reikalu žinios. Kaune komanda susideda iš viršilos (350 lt. mėnesiui), 2 vyr. puskarininkų (320 lt.), 3 jaun. puskarininkų (225 lt.), 7 šoferių (320 lt.) ir 4 eilinių (210 lt.). Be to, mokamas vaikų priedas (20 lt. už kiekvieną vaiką) ir trimečiai (10% pagrindinės algos). Panevėžyje yra 1 vyr. ugniagesys (290 lt.) ir 10 eilinių (250 lt.), Ukmergėje — 1 mašinistas (200 lt.), 1 vyr. ugniagesys (185 lt.), 2 šoferiai (165 lt.) ir 5 eiliniai (150 lt.), Raseiniuose — 1 vyr. ugniagesys (200 lt.) ir 4 eiliniai (175 lt.). Be to, kai kur savivaldybės apmoka laisvanorių

gaisrininkų draugijų laisvai samdomus; Jonavoje — 1 mašinistą (150 lt.), Kretingoje — 1 depo sargą (60 lt.), Zarasuose — 1 tarnautoją (80 lt.), Kėdainiuose — 1 tarnautoją (150 lt.) ir 3 tarnautojus (po 115 lt.), Marijampolėje — 1 šaltkalvį (200 lt. + už šulinio priežiūrą 100 lt.), 1 šoferį (150 lt.), 1 eilinį (50 lt. + už autobusų stoties priežiūrą 150 lt.). Atsargos kariai, norį įstoti į šias komandas, turi teirautis apie neužimtas vietas atitinkamose miestų valdybose. Šioms valdyboms paduodami prašymai apie priėmimą į tarnybą. Tam tikslui patariama sunaudoti išspausdintą ugniagesio liudijimo paskutiniame puslapyje prašymą.

Naudingas leidinys. Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjunga pradėjo spausdinti „Lietuvos ugniagesio žinyną“, kuriam bus pilnas Lietuvos ugniagesių komandų sąrašas ir daug naudingų žinių.

Į SAVANORIŲ GYVENIMO

Vasario mėn. 15 d. Alytuje, šaulių salėje, įvyko Lietuvos Kariuomenės Savanorių Sąjungos karininko Antano Juozapavičiaus Alytaus skyriaus narių visuotinis suvažiavimas.

Dėl blogų kelių, savanorių suvažiavo neperdaugiausia.

Suvažiavimą atidarė skyriaus pirmininkas kapitonas Petruškevičius.

Garbės prezidiuman pakviesta atvykę suvažiaviman svečiai: Alytaus apskrities komendantas, XIX šaulių rinktinės valdybos pirmininkas ir artilerijos grupės vadas majoras Ambroziejus ir Alytaus apskrities policijos vadas.

XIX šaulių rinktinės orkestrui pritariant, sugiedota Tautos himnas. Žuvusieji už Lietuvos laisvę pagerbti atsisojimu.

Suvažiavimą sveikino raštu: Alytaus įgulos viršininkas pulk. Plechavičius, Vilniui Vaduoti Sąjungos Alytaus skyrius ir Alytaus šaulių moterų rinktinės valdyba, žodžiu: Alytaus apskrities komendantas, policijos vadas ir XIX šaulių rinktinės valdybos pirmininkas.

Suvažiavimas sveikino Respublikos Prezidentą, krašto apsaugos ministerį, ministerį pirmininką ir vyriausybę, Lietuvos Kariuomenės Savanorių Sąjungos centro valdybą, Lietuvos šaulių Sąjungą, Vilniui Vaduoti Sąjungą, vidaus reikalų ministerį ir Liet. Karo Invalidų Sąjungą.

Skyriaus pirmininkas perskaitė skyriaus narių suvažiavimų, įvykusių 1930 m. vasario mėn. 23 d. ir birželio mėn. 29 d., protokolus ir pranešė apie skyriaus darbus.

Iždininkas pranešė skyriaus išdo stovį. Iš senos skyriaus valdybos buvo perimta pinigais ir vekseliais 1424 lt. ir 70 cnt. Dabar kasoje su vekseliais yra 4198 lt. 32 cnt.; iš jų aukų karin. A. Juozapavičiaus paminklui statyti Alytuje 2131 lt. 40 cnt., narių aukos skyriaus vėliavai 162 lt. ir likusią sumą sudaro nario mokesčiai, gautas pelnas iš surengto šokių vakaro ir už išplatintas „Savanoris“ knygas ir palūkanos už paskolas. Pinigai laikomi banke ir duodama savanoriams trumpalaikės paskolos.

Bendrai, senosios skyriaus valdybos daug yra pasidarbota ir, jai stovint priešaky, skyrius buvo laikomas geriausiu iš visų sąjungos skyrių.

Į naują skyriaus valdybą išrinkti: Ardzijauskas, vyr. leit. Marcinkus, Glušauskas, Zdanavičius ir Čėsna. Į revizijos komisiją — kapit. Petruškevičius, Čemarka ir Cechanavičius. Į garbės teismą — pulk. Plechavičius, pulk. leit. Vilimas ir pulk. leit. Puodžiūnas.

Kapit. Petruškevičius kalbėjo dėl skyrių atstovų suvažiavimo, įvyksiančio š. m. balandžio mėn. 18 ir 19 d. d. Kaune. Vykti į skyrių atstovų suvažiavimą išrinkti: Ardzijauskas, Čėsna, Glušauskas, Zdanavičius, Cechanavičius, Jakimavičius, Jakučionis ir Pilkionis.

Po visų rinkimų buvo sprendžiami įvairūs savanorių reikalai.

P. Vaitkuskas.

Mokant ir seni lėktuvai niekais nenuveina.

Lėktuvas „Pietų Kryžius“, per 13 dienų atlikęs sėkmingą 20.000 kilometrų skridimą ir pastatęs keletą savų rekordų, yra pastatytas iš dviejų senų, suvartotų lėktuvų. Taigi, ne visada senas daiktas yra blogas.

Salvator.

Lenkų lakūnai skraido silpnai.

Š. m. sausio pabaigoj Lenkai suruošė avianiečių žiemos rungtynes. Rungtynių tikslas — ištirti dviejų Lenkijos fabriku: Liublino „Plage ir Laskiewicz“ ir Bialos „Palėsė lėktuvų fabrikas“ avianiečių ypatybes. Rungtynėse dalyvavo 9 lėktuvai.

Sausio 29 d. visi lėktuvai susirinko Liubline, kur juos sporto komisija apžiūrėjo.

Sausio 31 d. skridimas maršrutu: Liublinas, — Zamos-tje — Palėsė Biala — L. Brasta — Liublynas;

Vasario 1 d. skraidymai į aukštumą ir prizų išdavimas. Perskridimo sąlygas atliko tik 7 lėktuvai, nes vienas paklydo, kitas, pristigęs benzino, nutūpė. Atsižvelgiant į tai, kad beveik visi, be vieno, rungtynių dalyviai buvo karo lakūnai ir į tai, kad perskridimo maršrutas ne toks jau didelis — 360 km., tenka pripažinti perskridimo rezultatus menkais, nes 25% dalyvių išėjo iš rikiuotės.

Kiek Prancūzija išleidžia karo aviacijai.

Prancūzija karo aviacijai per 10 metų išleido tiek: 1920 m. — 385.600.000 frankų, 1921 m. — 666.600.000 fr., 1922 m. — 508.500.000 fr., 1923 m. — 710.000.000 fr., 1924 m. — 645.800.000 fr., 1925 m. — 785.000.000 fr., 1926 m. — 770.500.000 fr., 1927 m. — 1.034.900.000 fr., 1928 m. — 1.119.500.000 fr., 1929 m. — 1.813.000.000 fr., 1930 m. — 2.080.000.000 fr. Į paskutinių metų išlaidas įeina 1.790.000.000 fr. karo aviacijai ir 290.000.000 fr. civilinei aviacijai. 1930 m. sausio mėn. 1 d. Prancūzijoje buvo 939 civiliniai lėktuvai, kurių priklausė: 416 — susisiekiimo bendrovėms, 120 — civ. aviacijos mokykloms, 24 — aero klubams ir 89 atskiriems asmenims.

Naujas amerikiečio išradimas. Vietoj pripučiamų kamerų ir padangų—gumos kamuoliai, kurie ypatingai gerai laikosi, važiuojant sunkiais keliais.

Kiek šiemet Lenkija skiria zlotų savo aviacijai.

Lenkijos šių metų biudžete karo aviacijai skiriama 49.000.000 zlotų, o civilinei aviacijai — 13.170.000 zlotų; iš viso aviacijai skiriama per 62.000.000 zł. Tačiau aviacijos specialistai šia suma nepatenkinti. Jie reikalauja daugiau lėšų pasiremami tuo, kad kitos valstybės savo aviaciją vis daugiau ir daugiau plečia. Pav., Šveicarija per paskutinius du metus aviacijai skiria 100% daugiau, negu seniau skirdavo, Vokietija civilinei aviacijai remti šių metų biudžete paskyrė 15 milijonų zlotų daugiau negu praėjusiais metais, Italija aviacijos išlaidas padidino 33% ir t.t. Lenkija, palyginus gyventojų skaičių, išleidžianti savo aviacijai mažiau: 7 kartus, negu Italija, 18 kartų, negu Anglija, 2 kartus, negu Šveicarija, 15 kartų, negu Prancūzija, ir 40 kartų, negu Čekoslovakija.

III-os lenkų karo apygardos pašliūžininkų pratimai.

Šio mėn. 17-23 d. 19 pėst. divizija Molodečno rajone (SSSR pasieny) organizuoja pašliūžininkų pratimus. Be 19 pėst. div. pašliūžininkų, dalyvauja dalys ir iš kitų pėstininkų divizijų, taip pat ir iš KOP (Pasienio apsaugos korpo).

Pratimai padalyti į dvi dalis: pirma bus daromi grynai kariško pobūdžio pratimai, vykdant tam tikrus uždavinius ir tik po šių pratimų įvyks paprastos pašliūžininkų rungtynės, kuriuose galės dalyvauti ir civiliai asmenys — vietos gyventojai.

Tai pirmieji didesnio masto pašliūžų pratimai lenkų kariuomenėje. Reikia pažymėti, kad į pašliūžų sportą, ypač į kariškąją jo reikšmę, kreipiama daug dėmesio.

Tarybų Rusijoje steigiami universitetai ir vaikams.

Leningrade įsteigtas vadinamas kariškas universitetas vaikams. Universitetas turi keturis skyrius: sanitarijos, šaudybos, aviacijos ir karo politikos.

Šio universiteto klausytojais busi komunistinės jaunomenės sąjungos „Pioner“ nariai.

Tokie universitetai numatoma įsteigti ir kituose miestuose. Spauda tokį žygį skatina, kaip tikrą vaikų kariško paruošimo priemonę.

Prieškarinis šoferių parengimas Lenkijoje.

Daugelio metų praktika parodo, kad iš kariuomenės pašauktų šoferių, baigusių privačius šoferių kursus, visai mažas procentas nereikalingi specialio auto mokymo kariuomenėje. Dauguma iš pašauktųjų reikalingi praktiško krovinių automobilių, vikšrinių mašinų, traktorių ir motociklų valdymo mokymo. Šis trūkumas aiškinamas tuo, kad privačios auto mokyklos, versdamosios bizniu, mažai kreipia dėmesio į rimtą savo mokinių specialybės mokymą.

Dėl to karo žinyba ir susirūpino būsimų karo šoferių mokymo reorganizavimo reikalu. Šiam tikslui steigiama auto mokykla, į kurią lektoriauti bus pakviesti geriausi karo auto specialistai. Nustatomoji mokymo sistema atitinka karo šoferių mokymo reikalavimus taikos ir karo metu. Tokia priemonė žymiai padės sutrumpinti karo šoferių mokymą kariuomenėje, tuo pačiu papigins jų parengimą ir palengvins ištikimais ir gerai parengtais šoferiais kariuomenės kompleksavimą.

Šį projektą įgyvendinti pasiėmė fizinio lavinimo ir karinio parengimo vyriausias komitetas.

Auto transporto padidinimo tikslu numatoma pakartotinam mokymui šoferius pašaukti su savo mašinomis. Karo gi metu pašauktiems automobilių savininkams — šoferiams su savo mašinomis garantuojama tarnyba auto dalyse.

Priešlėktuvinio geležinkelių gynimo reikalai Lenkijoje.

Priešlėktuvinio geležinkelių gynimo reikalu lenkai turi paruošę atitinkamų instrukcijų ir nuostatų.

Tikriausia aktyvė geležinkelių gynimo priemonė yra stipri priešlėktuvinė artilerija su gerai paruoštu personalu.

Antra aktyvė geležinkelių gynimo priemonė — stipri, sauganti aviacija, kuri turės kautis su priešo lėktuvais ir neleisti jiems prisitarti į geležinkelių mazgus ir kitus svarbius šalies punktus.

Beaugant aviacijai, žymiai padidėjo ir lėktuvų veikimo ruožas, tat prieš lėktuvų pasirodymo reikia laukti ne tik fronto ruože, bet šalies gilumoj. Dėl to reikia imtis visų

gynimosi priemonių svarbiems šalies centrams bei geležinkelių mazgams ir tolimajame užpakaly.

Užpakalio geležinkelių punktų priešlėktuvinis gynimas turi būti daromas gerai maskuojant ne tik patį punktą, bet ir judėjimą, kad sumažintų prieš lėktuvų pastabumą užpuolimo metu.

Taigi gilumos punktų priešlėktuvinis gynimas bus pasyvaus pobūdžio.

Kad kuo daugiausia trukdytų puolantiems prieš lėktuvams ir apsaugotų tarnybos personalą, pasyvus gynimas turi:

- a) gerai organizuoti prieš sekimo tarnybą;
- b) judėjimą reguliuoti, atsižvelgiant į vietą ir laiką;
- c) atitinkamai išskirstyti geležinkelių parką (gelež. šakose);
- d) organizuoti slėpyklas tarnybos personalui ir jų šeimoms;
- e) paruošti priešdujines, sanitarines, gaisrininkų ir kt. gelbėjimo komandas reikalingos pagalbos teikimui;
- f) rūpestingai maskuoti geležinkelių objektus.

Sekimo tarnybos organizacija susidaro iš steigimo eilės sekimo punktų, kurių uždavinys yra rūpestingai sekti prieš lėktuvų pasirodymą ir pastebėjus laiku pranešti geležinkelių administracijai.

Pastebėjus prieš lėktuvus, kiekvienas sekimo punktas praneša į atitinkamą geležinkelių stotį „oro pavojaus“ žen-

Geležinkelio punkto viršininkas, gavęs tokį pranešimą, garvežių švilpukais arba specialiais trimitais duoda „oro pavojaus“ ženklą pradėti punkte gynimosi paruošimo darbą.

Išsiuntimui paskirti traukiniai turi būti sulaukyti stoty, kol paaškęs padėtis, ypač ta kryptimi, iš kur laukiamas priešas. Visus garvežius išvežti iš depo ir visą transportą išskirstyti šakose tokiu būdu, kad nuo vienos bombos sprogo būtų kuo mažiausiai nuostolių.

Nenaudojami darbai ir nesiunčiami garvežiai reikia užgesinti. Jei geležinkelių šakos eina į mišką — reikia didesnį transporto dalį būtina paslėpti miške.

Geležinkelio mazgo maskavimas nakties metu daromas tokiu būdu: visuose stoties trobesiuose, tarnautojų butuose gedinama šviesa, arba sumažinama, būtina uždengiant iš viršaus.

Šiuo reikalu turi būti iš anksto paruoštas ir patikrintas punkto gynimosi planas, kad gavus pavojaus ženklą, viskas greitai būtų įvykdyta.

Gynimosi planas turi būti taip paruoštas, kad nebūtų sutrukdytas traukinių judėjimas, bet būtų normalus net visišką tamsoj.

Stoty manevruojančiuose traukiniuose langai turi būti uždengiami uždangomis ir iki minimumo sumažinama šviesa.

Kūrenant krosnis, reikia imtis visų atsargumo priemonių: uždengti garvežio langus ir uždaryti mašinisto būdelę, anglių mesti po mažą kiekį.

Diėnos metu maskavimui galima vartoti ir dūmų uždangas, kurios turi priešui kliudyti bombarduoti svarbiausius to punkto objektus.

Šiam tikslui numatytose vietose turi būti iš anksto padėtos dūmų raketos, kurios uždengiamos gavus pavojaus ženklą.

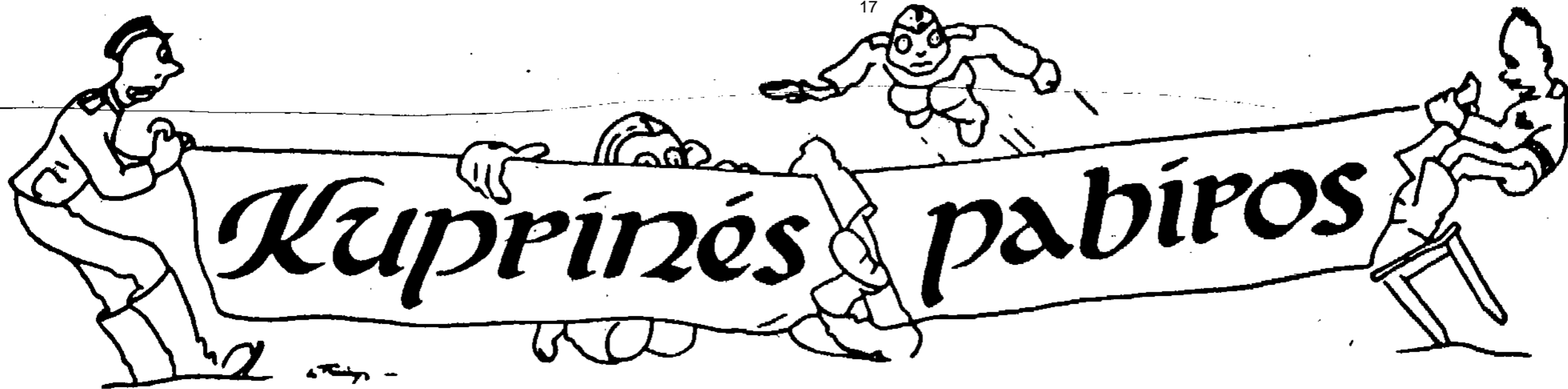
Geležinkelių punktuose tarnybos personalo ir jų šeimų apsaugojimui dar taikos metu turi būti padarytos slėpyklos, išlaikančios vidutinio svorio bombų veiksmą. Slėpyklos turi būti pritaikintos ir priešdujiniam apsigynimui. Be to, visas tarnybos personalas turi būti aprūpintas dujokaukėmis, mokėti jas vartoti ir sugebėti eiti savo pareigas jas užsidėjus. Visų Lenkijos geležinkelio stočių geležinkeličiai yra mokomi priešdujinio ir priešlėktuvinio gynimosi.

Priešdujinio mokymo reikalams susisiekimo ministerija turi 9 su dujų kameromis ir kitomis parodomomis priemonėmis įrengtus vagonus, kurie lanko visas geležinkelio stotis.

„Laikinaisiais priešlėktuvinio ir priešdujinio geležinkelių gynimo nurodymais“ didelėse geležinkelių stotyse jau daromos nuo dujų slėpyklos ir organizuojamos sanitarinės, gaisrininkų ir priešdujinės gelbėjimo komandos.

Šių komandų organizavime aktyviai dalyvauja ir atitinkamų geležinkelių kelių valdybos, kurios šiems tikslams skiria reikalingas pinigų sumas ir ruošia įvairius geležinkeličiams kursus.

Šiuo metu Lenkijos geležinkelių priešlėktuvinės apsaugos srity padaryta žymi pažanga. Į šį klausimą nuolat kreipiamas visų geležinkeličių tarnautojų ir darbininkų dėmesys.

Eilinis Kumpis sargyboj.

(Gerai supratęs tarnybos statutą).

Sargybinis turi:

1. budriai saugoti savo postą, kol bus pamainytas, nors jo gyvybei grėstų pavojus.

2. žiūrėti tik savo pareigų, nė vienam momentui nepaleisdamas iš rankų savo ginklo.

3. vykdyti sargybos viršininko, jo padėjėjo ir vedėjo įsakymus, kurie vieni teturi teisę sargybiniį pamainyti arba visai nuimti nuo posto.

Bernst.

Vaistas...

Mūsų ambulatorija 1924 m. buvo visai kitoje vietoje. Pasitaikė taip, kad greta ambulatorijos buvo kirpykla. Vienas naujokas ėjo ambulatorijon, bet nepataikęs įsmuko kirpyklon.

— Ko reikia? — klausia kirpėjas.

— Ponas felčeri, man skauda galva, diegia šoną ir negaliu užmigti.

— Gerai, — sako. — Atsisagstyk.

Įstato pažastėn pustiklį ir valandą palaiko. Išėmęs klausia:

— Na, ar lengviau?

— Dėkui, ponas felčeri, jau truputį mažiau skauda.

— O dabar eik į gretimąjį kambarį, ten visai skausmus pašalins...
Ant. Bern.

Visur vargas.

Naujokų ėmimo komisijos pirmin.: — O, o, o... bral, bus tau kol tokį pilvą ištaisys...

Naujokas: — Bet buvo vargo, kol aš jį ir užauginau...

Alf. B-nas.

Kiek vyrų kuopoj?

— 1920 metais, kautynėse ties Širvintais, lietuviams pasisekė paimti daug lenkų į nelaisvę.

Paklaustas vienas lenkas: kokio didumo buvo jo kuopa? — atsakė:

— Prie valgio 250 vyrų, o kautynėse 70 kareivių.

Juokdarys.

Negavus pranešk.

Vienas kareivis, rašydamas laišką merginai, pridėjo:

„Brangi Onute, jeigu negautum šio laiško, tai būtinai man apie tai pranešk!

Tavo mylimas kareivis Jonukas.

Mokinys.

Pulko gaspadorius.

Mokomos kuopos išleidžiamųjų egzaminų metu komisijos narys klausia mokinį:

— Kas įsako prileisti prie pinigų dėžės?

— Pulko gaspadorius, — atsakė mokinys, trumpai pagalvojęs.

— O kas toks tas pulko gaspadorius? — klausia narys.

— Ogi tas, kurs valdo visą pulką, — paaškino mokinys.

Kas didesnė?

Iš geografijos pamokos būrio vadas klausia naujoką:

— Kas didesnė: ar saulė, ar žemė?

— Saulė! Ne, ne! Žemė didesnė!

— Kodėl?

— Todėl, kad žemės krašto nematom, o saulę gali ir su kepure uždengti, — paaškino naujokas.

Vokiečiai ir šunes rengia karui.

Didžiojo karo metu, be įvairių kitų mobilizacijų, Vokietijos piliečiai matė ir šunų mobilizacijas. Karo pabaigoje šunų skaičius fronte siekė jau 30.000. Šie keturkojai buvo naudojami ryšių, poštijos ir sanitarijos tarnybų reikalams. Po demobilizacijos daugumas šunų buvo gražinta savininkams, o apie 500 liko Reichswehro dalyse. Dabar, pagal etatus, kiekviename pėstininkų pulke yra 24, o artilerijos pulke — 12 ryšių šunų.

Jau nuo 1919 metų netoli Berlyno, Kumersdorfe, veikia karo šunų augykla, kur šunes mokomi įvairius uždavinius atlikti. Šunų žinovų manymu, nė viena dabartinių šunų veislių karo reikalams netinka. Paprastai šunes neištvermingi, lėti (jautrūs oro atmainoms ir t. t.). Todėl sakyta Kumersdorfo šunų augykla nori išauginti visai naują karo šunų veislę. Tuo tikslu čia, be įvairių šunų veislių, laikomi ir tikri vilkai.

Kiekvienam šuniui vedama tam tikra knyga, o kiekvieną dieną surašomas tam tikras protokolas, kuriame pažymima mokymo eiga. Kai kuriems šunims yra surašyta iki 1200 protokolų.

Ryšių šunes mokomi nešti pranešimus iš vieno punkto į kitą, nešti ryšių karvelius ir vilkti telefono kabelį iki 500 metrų.

Sanitariniai šunes mokomi surasti sužeistus kareivius. Pirmiau jie buvo mokomi loti, kai tik atranda sužeistąjį. Tačiau taktikos sumetimais nuo šitokio būdo teko atsisakyti. Toliau jie buvo pratinami atnešti nuo sužeisto kario bet kokį daiktą ir paskui nuvesti pas jį sanitarą. Bet ir tai nedavė laukiamų vaisių. Daroma kitaip. Šuo pakaklėje turi nedidelę, pririštą plokštelę, „raportu“ vadinamą. Suradęs sužeistąjį, jis apžioja tą plokštelę ir bėga pas savo viršininką, kuris tuojau seka šunį. Kai tik šuo vėl grįžta prie sužeistojo, tai dėžutę paleidžia iš nasrų. Be abejo, toks mokymas reikalauja milžiniško darbo.

Taip pat sunkus ir didelis darbas — mokyti šunis sargo pareigų, šnipus susekti ir t. t. Bet ir čia jau pasiekta labai gerų rezultatų. Tačiau, žinoma, tatau gali padaryti tik vokiškas darbštumas ir atsidavimas.

Tikras tinkamumo įrodymas.

Praeitą penktadienį, vasario 19 d., Berlyno vakarinėje dalyje žmonės nustebino keistas vaizdas. Falcburgo gatvėje pasirodė žmogus, kuris paskui save tempė kažkokį vežimą. Bet kada žmonės arčiau išžiūrėjo, pamatė, kad tai šaudyti parengtas pabūklas. Žmogus gatvės kampą privažiavęs sustojo ir savo pabūklą pastatė pozicijon. Įvyki sekusi gausinga publika labai nustebė, o tuo pačiu laiku „artilieristas“ paleido ugnį...

Didžiausioje panikoje žmonės grūdosi vieni per kitus ir už namų ieškojo priedangos, o namų stogų čerpės, plytgaliai ir langai tik pyškėjo ir užė nuo sviedinių sprogimų.

Žmonių niekas nesužeista.

Policija šaudžiusį suėmė, o jo pabūklą konfiskavo. Pasirodė, kad tai buvo vienas vokiečių atsargos artileristas karininkas Lautin, kuris norėjo naują greit šaudantį pabūklą išrasti. Pagaliau jam pavykė norimas pabūklas sukonstruoti ir kartą Lautin jau bandęs iš jo šaudyti nuo savo gyvenamojo namo balkono.

Vėliau išradėjas kreipėsi į visas valdžios įstaigas, rodydamas savo išradimą, bet visur atsakę, kad esanti permaža greitošauda.

Matomai, išradėjas tikrai norėjo visus viešai savo pabūklo tinkama greitošauda įtikinti, todėl išsivežęs į gatvę ir pradėjo šaudyti.

100 mt. žvakės sukaktuvės.

1830 mt. prancūzų chemikams pirmą kartą pavyko pagaminti stearino žvakę. Taigi suėjo lygiai šimtas metų nuo žvakės išradimo. Stearinas gaminamas iš taukų, palmių aliejaus ir muilo. Stearino žvakės dar ir dabar plačiai visam pasauly vartojamos, žinoma ten, kur nėra elektros ir gerų žibalo lempų.

Stearino žvakės apšvietimo istorijoje buvo užėmusios tokią pat vietą, kaip dabar Edisono elektros lemputės, išrastos 1860 mt. Ligi stearino žvakės atradimo buvo vartojamas vaško ir taukų žvakės. Pirmosios taukų ir vaško žvakės pradėtos vartoti apie X amžių po Kristaus gimimo. O ligtol balana buvo vienintelis šviesos šaltinis. Be to, senovėj romėnai vartodavo smalines žvakes.

Nauji leidiniai.

CENZŪROS LEISTA. Liudas Dovydenas. Kaunas, 1931 m. 206 psl. Kaina 3,50 lt.

Gerai pažįstamas „Kario“ skaitytojams L. Dovydenas, rašinėjęs be „Kario“ dar ir kituose laikraščiuose, dabar pasirodė su savo pirmąja knyga.

Josios pavadinimas taip pat paskyrimas (Didžiajam Vilniaus Seimui atminti) nieko bendro, net tolimiausios alegorijos, neturi su turiniu. Tai palieka, greičiausiai, nesusipratimas arba slaptosios autoriaus intencijos, o gal maniera, kas dabar labai įėjo į madą, ypačiai, kai jaunas rašytojas nori „pagarsėti“, arba pasirodyti ne tokiu, koks jisai iš tikrųjų yra.

Taigi, kalbamojį knygą nieko bendro nerasiu, kas būtų surišta ar su cenzūros klausimu ar Didžiuoju Vilniaus Seimu. Čia randame 12 novelių, apysakaičių. Jų turinį sudaro daugiausia pokarinio meto mūsų kaimo ir žmonių gyvenimo lūžimai ir kryžkelės. Kai kurių novelių reiškiniai naujai — charakteringi mūsų laikams („Tiltus statant“), bet kitų — senojo gyvenimo padariniai („Devynių svarų sūnus“, „Pinigais apklotą krūtinę“, „Pražilo ir varis“). Yra ir kitokio turinio novelių: artistų bei meno žmonių gyvenimo („Kai varpai prageria balsą“, „Sulūžę šešėliai“, „Tai buvo Elyza“, „Smuikininkas turgaus aikštėje“); baudžios laikų („Ant šuns išmainytas“); kunigo meilės tragiškas galas („Altorius 1 nr.“); lietuvių lenkų santykiai („Kryžius ant kryžiaus“) ir iš „meilės muziejaus“ („Apie širdies pasakas“).

Tiek turinio tiek stillaus atžvilgiu matyti nemažų autoriaus užsimojimų, gabumų ir naujoviškumo. Bet, deja, vietomis labai jaučiamas nelygumas, jaunuoliškas išibėgimas ir sustojimas. Trūksta dar darbo disciplinos, kritiškumo ir susikaupimo. Labai gražūs, išpūdingi šie dalykai, kurie geriausiai atestuoja autorių: „Ant šuns išmainytas“, „Altorius Nr. 1“, „Tiltus statant“.

Bendrai, knyga įdomi ir naudinga pasiskaityti.

M.

Gydytoja M. M. Volkova. VEDYBOS IR JŲ HIGIENA. Išvertė D. Braziulis. Kaunas, 1931 m. 63 psl. Kaina 1,80 lt. Sukrauta „Spaudos Fonde“, Kaune, Laisvės Al. 62.

Minimoji knygutė yra iš tos srities knygų, kurių pas mus dar gana reta. Todėl tenka džiaugtis, kad tarp visokių „romanų“ ir „poezijų bandymų“ pasirodo knygos, kurių iki šiol beveik neturėjome. O jų nagrinėjami klausimai pas mus pernelyg mažai tėra gvildinami. Kai kurių dar tebe manoma, kad viešai apie lytinio gyvenimo klausimus kalbėti ir su jais bręstančiuosius jaunuolius-es supažindinti esą „griešna“, ir todėl visa tai slepiama. Slėpimas padidina smalsumą.

Pamirštama, kad atskirų žmonių dorovinis gyvenimas nėra tik tuos žmones teliečias dalykas. Jis daro didelę įtaką įpėdiniams ir visuomenei. Juk gerai žinome žmonių tiesą — kokie tėvai, tokie ir vaikai; kokios šeimos, tokia ir tauta. Vadinasi, tautos stiprybės pamatas glūdi jos šeimose.

„Vedybos ir jų higiena“ knygutėje gydytoja Volkova ir nagrinėja šiuos svarbius žmonių lytinio gyvenimo klausimus.

Knygutė suskirstyta į 17 skirsnų, lyg ir atskirų klausimų, į kuriuos atsakoma ir nurodoma, kaip gyvenime reikia pasielgti. Iš čia matyti didelis autorės noras padėti žmonėms visuose tuose neaiškiuose klausimuose. — I. J.

UGNIM IR KALAVIJU. Henrikas Senkevičius. Senųjų laikų apysaka. I tomas. Išvertė J. Sužiedėlis. Įžangą parašė prof. M. Biržiška. „Dirvos“ b-vės leidinys. Kaunas — Marijampolė. Kaina 3,50 lt.

Kalbama knyga yra tik viena dalis didžiulės H. Senkevičiaus trilogijos („Ogniem i mieczem“, „Potop“, „Pan Wołodyjowski“), didžiai išgarbintos ir pagarsėjusios prieš karą, bet dabar šiek tiek aptemusios dėl perdidelio ir šališko lenkų bajorų luomo išaukštinimo ir kitų tautų — lietuvių, ukrainiečių — neteisingo ir bespalviško atvaizdavimo.

Pirmoji trilogijos dalis — Ugnimi ir kalaviju — rodo mums XVII amžiaus lenkų susirėmimus su kazokais ir totoriais. Kazokai kariauja dėl savo teisių, dėl savo laisvos Ukrainos, o lenkai — juos pavergdami bei kolonizuodami.

Šio vertimo reikšmę žymiai padidina prof. M. Biržiškos įvadas, kuriame randame trumpą H. Senkevičiaus autobiografiją ir kritiškų jo veikalų įvertinimą. Daug plačiau sustota ties šia trilogija. Čia parodo, ko ji verta ir kaip į ją reikia žiūrėti.

SARGYBA — mėnesinis mokslo, blaivybės ir sveikatos laikraštis. 2 Nr.

P. Šinkūnas. GARSIOSIOS KELIONĖS IR NŪTIKIMAI. „Ūkininko skaitymai“ 11 nr. „Pažangos“ b-vės leidinys. Kaunas, 1931 m. 64 psl. Kaina 30 ct.

Knygutė įdomi kariams ir bendrai jaunimui.

O. Gaul-Molnar PETRELIS SVAJONĖLIS. Vertė Pr. Mašiotas. „Dirvos“ b-vės leidinys. Kaunas — Marijampolė [1931 m.] 176 pus. Kaina 3 lt.

Pasakų išaugintas Petrelis augo visada susisvajojęs. Kiti vaikai po pasakų vėl imdavo matyti viską blaiviomis akimis, o Petrelis žiūrėdavo pasakiškai, todėl ir liko Petreliu Svajonėliu vadinamas. Iš to ir kyla kai kurie jo veiksmy nesuderinimai su aplinkuma. Tai jis eina ieškoti Šaltutienės, kuri sniegą beria, bet pakely vos neužšąla. Arba vėl Kalėdžiaus belaukdamas, kad jis dovanų atneštų — vagi sugauna. Arba dar vykdamas pas savo podę patenka visai į kitą vietą, pas nepažįstamus žmones, bet, atgal grįždamas, vėl užkliūva pas podę, o su ja kartu grįžta į namus, kur viskas ir paaiškėja.

Bet jis ir gerų darbų atlieka: išmoko kaimo vaikus mylėti — pirmiau ujamą negražią Štengelienę. O pasilikęs namie su nepačiančia senute, audrai užėjus ir tvartą perkūnui uždegus, jis išgelbsti visus galvijus ir tik jo dėka ugnis neišsiplėtė.

Bendrai skaitymas ne tik malonus, bet ir pamokantis.

P. Mašiotas moka pasirinkti, ką verčia. Moka versta rašinį ir mums pritaikinti. Taigi ir čia turime Žolynų kaimą, net pats vaikas Petreliu, o ne Pričkuru vadinamas. Todėl bent kiek nesuderinami kačiukų pavadinimai Sile ir Tile vardais. Taip pat mums nevisai suprantamas mokytojo ir vargonininko pareigų suderinimas, kas protestantų kraštuose neretenybė. Mestaip pat ir namų aukštus skaitome taip, kiek namas aukštų turi, o ne Vakarų Europos pavyzdžiu, nes parterio kol kas nežinome. Vertėjui reikėjo ir tuos, mūsų supratimu, nesuderinimus išlyginti, nes nuo to knygutė būtų tik laimėjusi.

V. S-tis.

Redakcijos atsakymai.

Dovniečiui. Reikia rašyti vienoj lapo pusėj. Kadangi pas Tamstą buvo rašyta abiejose pusėse, todėl kita korespondencija liko neįdėta. Redakcija neturi žmonių perrašinėti rankraščius.

A. Titliui. Jums „Karys“ buvo siuntinėjamas į Kidulius, nepažymint Sudargo pašto. Buvo nusiųstas ir kalendorius. Dar pasiteiraukite apie dingusius numerius ir priedą ir prašėkite mums.

J. Sesickui ir J. Banaičiui. Jūsų atsiųsti rašiniai „Kariui“ netinka. Patartumėm atiduoti į kitus laikraščius.

Ign. Padaigos „Žvalgo mirtis“ ir *Pilkos* „Už laisvę“ netinka. Nedėsimė.

A. Kondratui ir kitiems spalvuoto rašalo mėgėjams. Susimildami, pasigailėkite redaktoriaus ir spaudos darbininkų akių. Nerašykite raudonu rašalu rašinių. Raudonas rašalos spaudoj yra vartojamas tik rankraščius taisyti, bet ne rašyti.

P. Sirgėdai. „Tikėk, Vilniau, tave išvaduos lietuviai“... atidavėme „Mūsų Vilniui“.

V. Miliūnui. „Stovykla“ atidavėme „Skautų Aidui“.

Čikui. Tuo tarpu prisiųsti dalykėliai netinka. Ir neužsiprenumeravę „Kario“ gali jį platinti — būti jo talkininkais.

J. Gabšėvičiui. Jūsų kuopos artistų grupės fotografiją atidavėme „Trimitui“.

Zig-zagui. Jūsų atsiųstas dalykėlis tuo tarpu netinka. Dėl viršelio ir kitokių piešinių, nematę Jūsų darbo, negalime atsakyti. Galima piešti tokio pat dydžio, kaip yra „Kary“ dedami.

Pr. Ulevičiui. Civilių tarnautojų šeimos nariai negydomi valdžios lėšomis. Gydomi tik patys tarnautojai.

J. Stasiuliui. Jeigu neleidžia aukščiau kreiptis, matyt, neturite rimtų priežasčių persikelti. Jaučiantis nuskriaustu, galima skųstis per inspektorinį apžiūrėjimą.

Eil. B-ai. Reikia prašyti savo viršininkų. Kitokių būdų nėra.

A. Vytautėčiui. Priedas — kalendorius duodamas tik tiems prenumeratoriams, kurie iš karto užsimoka už visus metus. Nematę Jūsų raštų negalime atsakyti ar jie tikti ar ne. Prašome siųsti. Atsiminimai turi būti įdomūs.

P. Sapliui. Atliekančių būtiną karo tarnybą kareivių šeimoms jokios pašalpos neduoda. Kūrėjų-savanorių medalio negalėsite gauti, nes jis duodamas tik 1918 — 1920 m. įstojuosiems kariuomenės savanoriams.

Galvosūkių 8 nr. sprendimas.

1. Nevėžys. 2. Ežys. 3. Vėžys. 4. Važys. 5. Panevėžys. 6. Žynė. 7. Vynas. 8. Žvynas.

Gerai išsprendė šie asmenys: 1) v. p. Stuknys (ŠRTK); 2) j. p. P. Kaunietis (ŠAK); 3) v. p. Grybas (8 p. p.); 4) Vl. Kirkilas (2 p. p.); 5) M. Valantiejus (Krž.); 6) j. s. p. Bernotas (2 p. p.); 7) P. Budreika (KKDD).

Pastaba: Jeigu turintieji daugiausia taškų gerai išspręst galvosūkį 9 nr., tai šis laimėjimų ratas bus baigtas. Tuo būdu galvosūkis 10 nr. pradėtų naują ratą. Kurie nori varžytis dėl pirmenybių, tegu nuo 10 nr. pradeda spręsti.

Galvosūkis 10 nr. —

(Vertinamas 2 taškais).

V	R	I	P	G	A	M	I
L	I	A	N	V	S	E	V
P	I	I	U	P	U	Ž	I
R	N	D	S	S	I	A	N
R	S	S	T	A	O	S	E
I	M	I	U	Š	U	A	K
I	S	G	A	A	O	L	Ė
A	Ž	V	U	E	D	Š	L

Šachmatų žirgo ėjimais perskaityt mūsų visos tautos griežtą nusistatymą mūsų sostinės Vilniaus klausimu.

Pažymėjimas. Žirgas iš karto daro 3 žingsnius (ėjimus: vadnasi, pereina tris langelius): vieną ėjimą horizontaliai ir du vertikalčiai, arba atvirkščiai — vieną vertikalčiai ir du horizontalčiai.

Dar nevelu

Užsiprenumeruoti, mokslo blaivybės ir sveikatos laikr.

„SARGYBĄ“.

Užsiprenumeravę iki 1931 m. balandžio 15 d.

GAUNA PRIEDŲ

„Laimės“ kalendorių ir loterijos bilietą,

su kuriuo yra progos laimėti pinigais: 1 laim. 50 litų, 10 laim. po 10 lit.

Raudonojo Kryžiaus bilietais,

su kuriais dalyvauja 60.000 lit. laimėjime: 1 laim. — ½ bil., 4 laim. po ¼ bil.

DAIKTAIS:

dviratį, drapaką, plūgą, laikrodžius, radio aparatus, dvi šilkų skaras, aukso žiedą, mandaliną, mašiną daržams ravėti, smulką, 2 rašalines, lempą su kliošu, 600 įvairių knygų, aukso plunksną, mašiną mėsai malti, 2 bačkutės saldinių, 100 laim. geriausių sėklų, 50 laim. geriausių agurkų sėklų, 50 laim. įvairiausių gėlių sėklų.

Visa tai kaštuoja tik 6 litus.

Adresas:

Kaunas, Liaudies namai „Sargybos“ admin.

Neatsilik ir Tamsta!

Nes

KARI!**Kario**

straipsniai ir vaizdai negąsdina karo siaubu, bet ragina savąją nepriklausomybę ginti ir pagrobto Vilniaus niekad nepamiršti

Kario

straipsniuose atsispindi savo krašto meilė, pasiaukojimas ir didvyriški darbai

Kariui

rūpi ne tik grynai kariuomenės reikalai, bet ir piliečių sąmoninimas, jo kaip doros visuomenės kario pareigos ir garbė

Karys

savo **Kuprinės pa-bliromis** suteikia daug linksmo ir gražaus juoko

Lietuvos Kariuomenės savaitinį pigų, idomų ir gausiai iliustruotą laikraštį skaito ne tik kariuomenė, šauliai, skautai, mokyklų jaunimas, bet ir

visa visuomenė

Išsirašę „Kari“ visiems metams gauna priedo gražų sieninį kalendorių

„Kario“ kaina: 12 mėn. — 8 lt.; 6 mėn. — 4 lt.; 3 mėn. — 2 lt.; 1 mėn. — 1 lt. Užsieny (be Latvijos, Estijos ir Vokietijos) dvigubai.

Adresas: **Kaunas, Nepriklausomybės Aikštė, „Karys“**

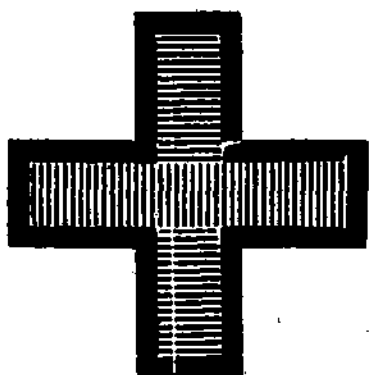
1931 m. balandžio mėn. 10 d.

prasidės

Lietuvos

Raudonojo

Kryžiaus

XVIII

Loterijos

5-OS

klasės lošimas

Neužmirškite įsigyti bilietų.

Saugi vieta indėliams. Taupymo dėžutės. Visos bankinės operac.

Lietuvos Koperacijos Bankas

Kaunas, Laisvės alėja 62. (Savi namai) Tel. 104, 746, 922.

Geriausiai aprūpinsi save ir vaikus, pasidėdamas pinigus

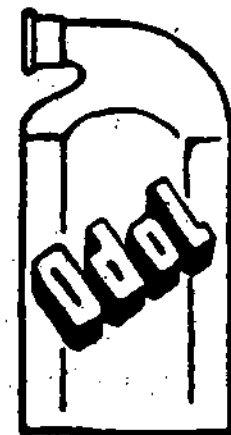
ŪKIO BANKE

Turtas 15 milijonų litų. Moka aukštus nušimčius. Ūkio Banką rasi kiekviename apskr. mieste

Burnos higienai ir dantų priežiūrai

Vartokite tikrai

ODOL — dantų milteliai.
ODOL — elixiras.
ODOL — dantų pasta.

Naujiena rūkytojams žinovams!**OPERA**20 pop. **50** centų10 pop. **25** centai

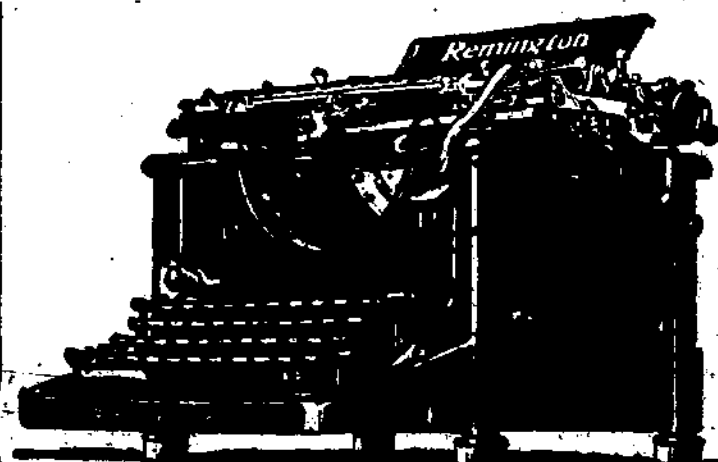
Popierosų OPERA kokybė ir skonis pritaikytas rūkytojams žinovams.

Pamėginkite popierosų

OPERA

tai tamstos turėsite **tikrą malonumą.**

Cent. Tabako ir popierosų fabrikas „Yenidze“, Klaipėda.

Amerikoniškos rašomos mašinėles **REMINGTON**

Generalinis atstovas Lietuvai **G. Macys ir M. Mikelkevičius**
Kaunas, Laisvės alėja 61. Tel. 20-90.

MŪSŲ KARIŲ KAPAI

KARTINIS ILIUSTRUOTAS „KARIO“ PRIEDAS PRIE 10 NR.

KARIŲ KAPŲ TVARKYMAS 1930 M.

Žuvusių ir mirusių karių kapams tvarkyti komisija, pradėjusi veikti 1927 metų pavasarį, po truputį kruta ir kiek aplinkybės ir lėšos leidžia savo darbą tęsia toliau. Kas padaryta anksčiau, jau buvo rašyta „Kary“ (1927 m. 51—52 nr., 1929 m. 4 ir 5 nr. nr. ir 1930 m. 15 nr. atskiras priedas „Mūsų karių kapai“).

1930 m. buvo manyta nors paviršutiniškai sutvarkyti karių kapus visoje Lietuvoje. Tačiau šio sumanymo dėl įvairių priežasčių negalima buvo įvykdyti.

Buvo kreiptasi per laikraščius į visuomenines organizacijas ir prašyta jų pagalbos. Ir, iš tikrųjų, keletas organizacijų atsiliepė. Vienos jų parėmė tik morališkai, o kitos ir praktiškai. Deja, pastarųjų buvo nedaug. Taigi komisijai teko veikti tik turint kariuomenės įstaigų ir dalių paramą.

Karių kapams tvarkyti komisija savo jėgomis negalėjo aprėpti gana plataus ir sudėtingo karių kapų tvarkymo darbo, kuris, iš šalies žiūrint, gal kai kam atrodo labai paprastas ir lengvas. Nors kapų tvarkymas — idėjinis darbas, tačiau vis dėlto be pinigų nieko negalima padaryti. O jų kaip tik ir trūksta. Vyriausybės skiriamų 5000 litų toli gražu nepakanka.

Praėjusiais metais, minint Vytauto Didžiojo jubiliejų, komisijos nariai, be savo tiesioginių pareigų ir karių kapų tvarkymo, turėjo dar dirbti ir kitokius darbus. Dėl to, žinoma, turėjo nukentėti karių kapų tvarkymo darbas.

Tačiau nežiūrint įvairių įvairiausių kliūčių ir trūkumų vis dėlto pasisekė karių kapų tvarkymo darbą šiek tiek pastūmėti į priekį. Bet čia, žinoma, nevien komisijos nuopelnas.

Štai kas per 1930 m. vasarą padaryta.

Kaunas.

Paminklas. Praėjusių metų vasarą Kauno katalikų parapijų ka-

pinėse pastatytas paminklas žuvusiems ir mirusiems kariams paminėti. Tai buvo svarbiausias ir sunkiausias darbas.

Sakytose kapinėse ilsisi labai daug mūsų karių, žuvusių kovose

Kariams paminklas Kauno karių kapuose

su Lietuvos priešais ir mirusių įvairiomis ligomis. Jie palaidoti dvejuose sklypuose vidury kapinių. Be to, yra daug atskirų kapų. Vieni jų sutvarkyti, kiti liko nesutvarkyti, nes per 8 metus netvarkomų kapų žymės išnyko ir dabar juos surasti labai sunku.

Buvo nutarta visiems čia palaidotiems kariams pastatyti vieną bendrą paminklą. Šio paminklo projektą padarė, jo statybą prižiūrėjo ir dailės darbus atliko dail. Stasys Stanišauskas. Paminklas padarytas iš geležies ir betono,

9 metrų aukščio, stilizuoto kardo pavidalu. Jo pagrindą sudaro 5 pakopos ir stulpas, į kurį įsmeigtas 4 metrų aukščio kardas. Pagrindo kampuose yra 4 sukryžiuotų kubų pavidalu stulpai, ant kurių stovi vazos.

Kardo pagrindo visuose šonuose yra šalmuoto kareivio kaukės. Be to, priešakinėje pusėje yra parašai: „Žuvome dėl Tėvynės“ ir ištrauka iš šv. Jono evangelijos — „Niekas neturi didesnės meilės kaip tas, jei kas guldo savo gyvybę už savo prietelius“. Kituose 3 šonuose dar yra Gedimino stulpai, o, be to, užpakalinėje pusėje parašas: „— 1930 — Vytauto Didžiojo — m.“ ir dvejuose šonuose po kaukėmis — stilizuotos rūtų šakelės.

Pats kardas turi 4 m. aukščio, apvyniotas ąžuolo lapų vainiku.

Paminklas buvo statomas, ūkišku būdu. Medžiagą vežė transporto rinktinė ir vyriausiojo štabo ūkio skyrius. Dirbo vyr. štabo ūkio skyriaus staliai, šaltkalvis, tinkuotojas ir Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo kaliniai. Kaliniams buvo mokoma tik po 50 c. per dieną. Nuo kitų mokesčių (valstybės ir kalėjimo naudai) teisingumo ministerija, valstybės kontrolei sutikus, atleido. Už tai tenka dėkoti J. E. p. Teisingumo Ministeriui Žilinskiui, teisingumo ministerijos generaliniam sekretoriui p. Brazaičiui ir Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo viršininkui ats. majorui Šalkauskui. Taip pat malonu pažymėti ir tai, kad daugumas kalinių darbininkų dirbdavo labai sąžiningai ir rūpestingai, o jų palydovai — prižiūrėtojai visada padėdavo tvarkyti darbą ir taupyti medžiagą.

Paminklo statybai sunaudota medžiagos: 52 statinės cemento, 60m³ žvyro, 40m³ plytgalinių ir akmenų, 1344 kg. bėgių, 153 kg. geležies, 15 kg. vielos ir 10 maišelių gipso. Nemokamai gauta plytgaliai, akmenys ir bėgiai iš vyr. štabo

ūkio skyriaus ir dalis žvyro iš miesto valdybos kanalizacijos skyriaus. Visa kita medžiaga piršta. Iš viso statybai išleista 4200 lt., o jei už viską būtų reikėję mokėti rinkos kainomis, tai paminklas kainuotų apie 20.000 lt.

Paminklo atidengimas ir pašventimas įvyko spalio mėn. 27 d. ir sudarė Vytauto Didžiojo mirties sukaktuvių minėjimo programos dalį. Paminklą atidengė J. E. Respublikos Prezidentas, o jį pašventino vyriausias kariuomenės kapelionas kun. Mironas.

Karmelitai. Kauno katalikų parapijų kapinėse, kurias vadina Karmelitų kapinėmis, sutvarkyta 10 naujų kapų ir pakeisti kai kurie kryžiukai geresniais. Per visą vasarą šiose kapinėse buvo laikomas tam tyčia sargas, kuris valdavo karių kapus, laistydavo gėles, apkarpydavo medelius ir t. t.

Tas pats sargas prižiūrėjo ir karių kapus, esančius evangelikų ir stačiatikių kapinėse.

Ž. Šančiai. Čia esančios prie įgulos bažnyčios karių kapines prižiūrėjo 2 pėst. pulko kapelionas kun. Kryžanauskas su jo valdžioje esančiais dviem kareiviais. Jo rūpesčiu praretinti medžiai, o rudenį pasodinta daug naujų medelių: ąžuolų, beržų, kaštanų, uosių ir k. Tatai padarė 2 pėst. pulko kariai.

Aukšt. Šančiai. Čia yra didelės keleto hektarų karių kapinės, padalytos į atskirus sklypus. Vienas sklypas jau prilaidotas. Kapai sutvarkyti, apdėti velėnomis, padaryti takeliai, pastatyti cementiniai kryžiukai. Dabar laidojama naujame iš anksto išplanuotame sklype. Pastatyta 26 nauji kryžiukai. Čia nuolat gyvena du sargai, kurie prižiūri ir tvarko karių kapus.

Ž. Kalnas. Žaliojo Kalno ąžuolyne yra rusų sentikių kapinės, kuriose yra palaidota ir mūsų kariuomenės karių. Tuo tarpu padaryti cementiniai kryžiukai 4 karių kapams: 3 art. p. eil. Kalistrato Ruseckio († 1926. X. 10)*), baltgudžių bat. eil. Akimo Sazanovo († 1922. V. 18), transporto rinktinės grand. Abromo Smirnovo († 1928. IV. 23) ir 10 pėst. p. eil. A. Paulovo († 1922. III. 8). Šiemet jų kapai bus tinkamai sutvarkyti.

*) Skiaustelluose pažymėtos mirimo datos.

A. Panemunė. Parapijos kapinės yra labai gražiame šlaite, apaugusiame medžiais ir krūmais. 1919—1920 m. čia buvo laidojami ir kariai. Kiek jų čia palaidota, tikslų žinių nėra. Tuo tarpu išaiškinta apie 80, bet jų čia yra kur kas daugiau. Pirmiausia karius laidojo pietų rytų kampe ant kalnelio, o kai čia nebebuvo vietos, pradėjo laidoti nešvęstoje vietoje — šiauriniame patvory. Dabar, praplėtus kapines, šie karių kapai yra pačiame kapinių vidury — gražiausioje vietoje.

Per 11 metų niekieno netvarkomi ir neglobojami karių kapai buvo visiškai išnykę. Jokių žymių nebebuvo. Praėjusių metų rudenį su 5 pėst. pulko pagalba šios kapinės sutvarkytos.

Kapai sutvarkyti tam tikromis figūromis (Vyčio kryžiai, Gedimino stulpai, kryžius su spinduliais), apdėti velėnomis, tarp kapų padaryti takeliai ir aikštelės, kuriose bus sodinamos gėlės. Abu karių kapų sklypai sujungti dviem takais po 1½ m. pločio.

Cementiniai kryžiukai pastatyti tik daliai kapų. Šių kapinių tvarkymas bus baigtas šį pavasarį.

Komisijos turimomis žiniomis A. Panemunės parapijos kapinėse palaidoti šie kariai: 1. 2 pėst. p. leitenantas Petras Urbakonis († 1919. XI. 22), 2. Kauno komendantūros eil. Jonas Juška († 1921. VIII. 9), antro atsargos bataliono kareiviai — 3. Vincas Urbutis († 1920), 4. Povilas Tiškus († 1920), 5. Jonas Kazanavičius († 1920. I. 9), 6. Antanas Kuzmickas († 1920. I. 11), 7. Kazys Kazlauskas († 1920. I. 25), 8. Kazys Kaičiūškis († 1920. I. 13), 9. Bronius Laureckas († 1920. II. 28), 10. Tadas Litvinas († 1920. I. 8), 11. Kazys Laurinavičius († 1920. I. 13), 12. Teofilis Mitkus († 1920. II. 3), 13. Petras Četvergas († 1920. I. 7), 14. Kazys Zdanavičius († 1920. I. 25), 15. Jonas Čereškevičius († 1920. I. 6.), 16. Pranas Čerica († 1920. I. 12), 17. Juozas Domikas († 1920. I. 14), 18. Jonas Diržys († 1920. I. 14), 19. Stepas Domarkas († 1920. IV. 3), 20. Petras Glebavičius († 1920. III. 4), 21. Jonas Grišmanauskas († 1920. III. 4), 22. Stepas Gandutis († 1920. III. 9), 23. Vincas Ivanauskas († 1920. I. 22), 24. Martynas Juščius († 1920. I. 18), 25. Zigmąs Janonis († 1920. I. 27), 26. Pranas Žemaitis († 1920. I. 5), 27. Pranas Singaila

(† 1920. III. 15), 28. Antanas Steponaitis († 1920. VII. 5), 29. Juozas Šimanauskas († 1920. XI. 18), 30. Jonas Šimkus († 1920. I. 18), 31. Albertas Šematas († 1920. III. 18), 32. Jonas Tiška († 1920. II. 6), 33. Jonas Toleikis († 1920. I. 7), 34. Pranas Tiškevičius († 1920. I. 12), 35. Vincas Ūsas († 1920. I. 22), 36. Jonas Valickas († 1920. II. 6), 37. Antanas Varslauskas († 1920. II. 6), 38. Petras Valeikis († 1920. II. 10), 39. Antanas Valtaitis († 1920. I. 11), 40. Robertas Vojevodskis († 1920. I. 13), 41. Pranas Vaitelis († 1920. III. 9), 42. Kostas Velušis († 1920. III. 18), 43. Jonas Sebiotka († 1920. I. 18), 44. Juozas Aniolaitis († 1920. I. 6), 45. Antanas Aitavičius († 1920. III. 16), 46. Ignas Andriukaitis († 1920. I. 8), 47. Kostas Andruška († 1920. II. 15), 48. Juozas Šalčius († 1920. I. 10), 49. Stasys Zdanavičius († 1920 m.), 50. Antanas Raila († 1919. XI. 26), 51. Anupras Makovikis († 1920. VI. 25), 52. Juozas Marma († 1920. I. 11), 53. Vincas Miltakis († 1919. XII. 31), 54. Vladas Jančiauskas († 1919), 55. Julius Petrauskas († 1920. I. 10), 56. Vaclovas Puidokas († 1920. I. 24), 57. Jonas Salickas († 1920. I. 8), 58. Zenonas Sandamavičius († 1920. I. 8), 59. Jonas Sinkus († 1919), 60. Juozas Starskis († 1920. I. 31), 61. Antanas Steponaitis († 1920. III. 5), 2 pėst. p. kareiviai — 62. Juozas Kalasiūnas († 1919. I. 11), 63. Antan. Zambacevičius († 1919. I. 11), 64. Transp. bat. eil. Just. Striaukus († 1924. IV. 19), 65. 4 pėst. p. eil. Jurgis Laukevičius († 1921), 66. 1 pėst. p. eil. Antanas Lekavičius († 1919), 67. 9 pėst. p. jaun. pusk. Jonas Rukauskas († 1924), 68. 3 pėst. p. eil. Antanas Rudys († 1925. XII. 10), 69. 4 pėst. p. vyr. pusk. Pranas Kopūstas († 1920. VII. 6), 70. 4 art. p. eil. Jonas Kutaitis († 1920. II. 23), 71. 8 pėst. p. eil. Matas Laurinavičius († 1920), 1 art. p. kareiviai — 72. Juozas Galbuogis († 1920), 73. Antanas Petrulis († 1920. VII. 4), 74. Vincas Pranaitis († 1920. II. 7), 75. Vyr. san. pusk. Petras Sinkevičius († 1920. V. 10), 5 pėst. p. kareiviai — 76. Leonas Areliūnas († 1924. XII. 17), 77. Stasys Želvys († 1924. XII. 12) ir 78. Jonas Čepas († 1919. IX. 5).

A. Freida. A. Freidoje, prie Botanikos sodo, yra senos apleistos kapinės. Prieš didįjį karą čia

buvo katalikų ir stačiatikių kapinės. Stačiatikių kapinėse yra palaidotas pirmasis Kauno tvirtovės komendantas generolas Klemm.

Buvusi šiose kapinėse cerkvė tapo Freidos įgulos bažnyčia. Dabar ši bažnytelė gražiai atremontuota. Pernai pradėtos tvarkyti ir kapinės.

Karo topografijos skyriaus viršininkui leidus, to skyriaus topografas majoras Andrius padarė kapų nuotrauką ir išplanavimą. Aviacijos ir šarvuočių rinktinės dalys davė darbininkų kareivių, kurie praretino medžius ir krūmus ir pradėjo daryti takelius. Iškirstieji medžiai šiemet parduoti iš varžytynių. Gautieji pinigai bus sunaudoti tvorai pirkti. Pavasari šių kapinių tvarkymas bus tęsiamas toliau.

Tuo tarpu šiose kapinėse yra palaidotas tik vienas aviacijos eilinis Matas Senkus, miręs 1920 m. kovo mėn. 11 d. Ateity čia bus laidojami aviacijos kariai.

Skaruliai.

Tai mažas bažnytkaimis netoli Jonavos ant kairiojo Neries kranto. Turi seną bažnyčią, pamūrytą iš akmenų 1522 m. Prie bažnyčios yra parapijos kapinės. Jose palaidoti belaisvių stovyklos kareiviai: eil. Bonifacas *Bigėnas* († 1920) ir eil. Kazys *Kaneckas* († 1920). Kapai surasti. Pastatyti cementiniai kryžiukai. Jų kapus prižiūri giminės, kurie čia pat gyvena.

Ukmergė.

Ukmergės katalikų parapijos kapinėse yra palaidota apie 100 karių, dalis kurių žuvo 1920 m. kautynėse su lenkais arba mirė nuo žaizdų. Visi kariai palaidoti vakariniame kapinių pakrašty. Žuvusiems kariams pastatytas dar 1923 m. 5 metrų aukščio akmeninis paminklas, susidedas iš trijų laiptų, 2 gabalų vietinio gražiai nudailinto akmens ir akmeninio kryžiuko. Priešakiniame šone pri-

tikras komitetas. Aukomis prisiėdėjo 1, 2, 3 ir 7 pėstininkų pulkai, kurių kariai ilsisi šiose kapinėse, o darbu 1 ir 3 pėst. pulkai. Paminklo projektą padarė 7 pėst. p. karo valdininkas *Neilandas* (dabar atsargoje).

4 pėst. L. K. Mindaugo pulko karininkai ant karininko *Zigmo Balandžio* kapo pastatė nedidelį paprastą akmeninį kryžių su parašu: „A. † A. Atminčiai žuvusiems kovose ir mirusiems draugams: vyr. leit. Gofmanui Karoliui, kar. Nastopkai Jonui, leit. Baumui Juozui, kar. Balandžiui Zigmui. Nuo 4 p. L. K. Mindaugo pulko karininkų“.

Praėjusiais metais 1 pėst. d. L. k. Gedimino pulkas, daugiausia švietimo vadovo ir kapeliono kun. Balandžio rūpesčiu, labai gražiai sutvarkė visų karių kapus. Prieš paminklą padaryti du bendri kapai, kuriuose sustatyti cementiniai kryžiukai. Toliau padaryti atskiri kapai su cementiniais antkapiais ir kryžiukais. Kapų eilės išlygintos. Padaryti takeliai. Pasodinta medelių. Pavasari žada sodinti gėlių ir padaryti suolelių. Šalia paminklo padarys stulpus, ant kurių stovės vazos.

Tvarkant karių kapus sutvarkytas taip pat ir karo invalido *Stasio Andrašūno*, mirusio 1928 m. birželio mėn. 17 d., kapas.

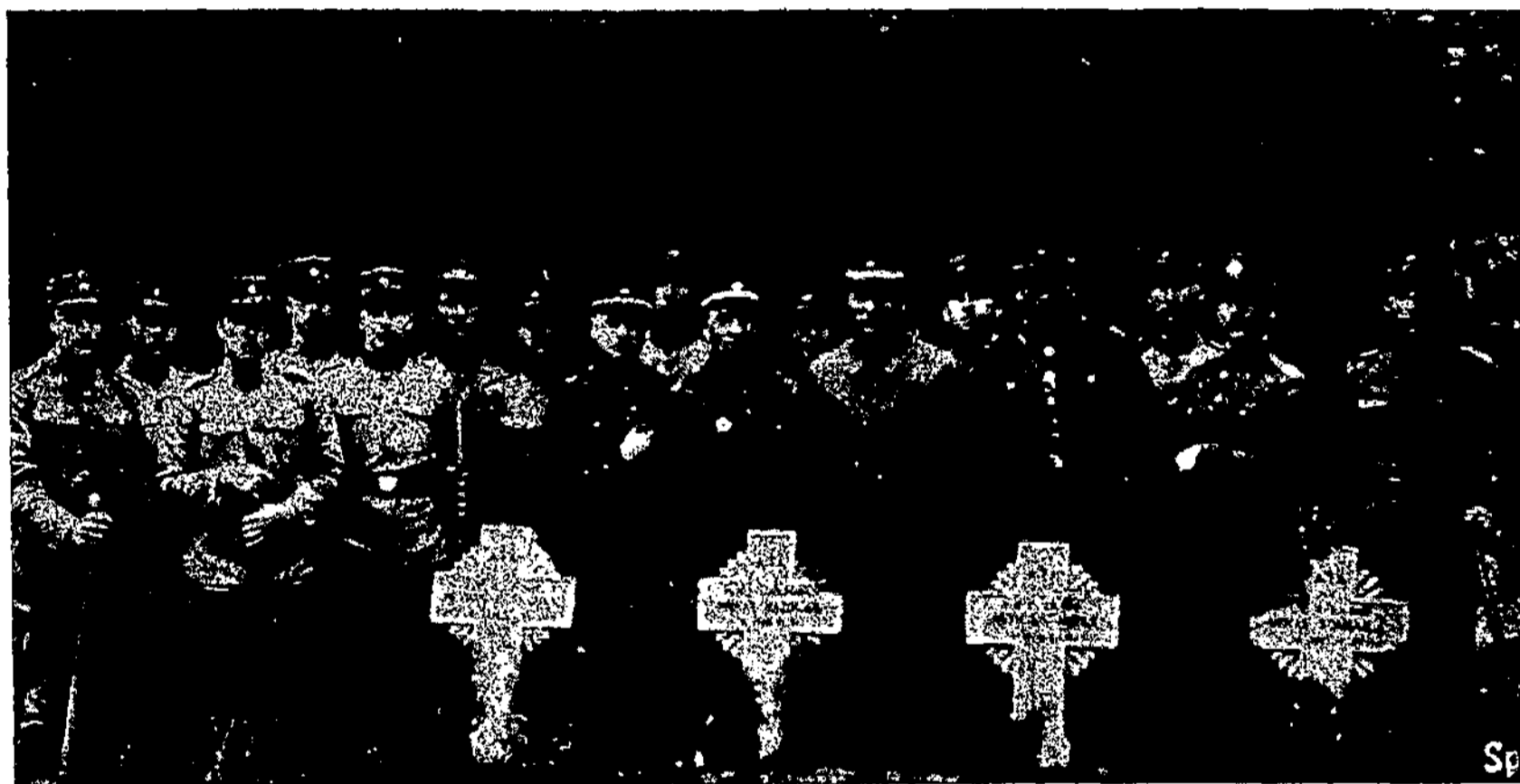
Kuriems kariams pastatyti kryžiukai, yra paskelbta praėjusių metų „Kary“ (51 nr. 1038 psl.).

Ukmergės žydų kapinėse yra, berods, palaidoti trys kareiviai. Jų kapai kol kas dar nesutvarkyti, nes aiškinamos jų pavardės ir dalys. Iš palaidotųjų knygu, kurias veda kapinių prižiūrėtojas, sužinota, kad čia palaidoti žuvę kautynėse: *Izrael Popovski* († 1920. XI. 23), *Rubin Abram Bunis* († 1920. XI. 21), 2 pėst. p. kareivis, ir *Abram Jakob Šajevič* († 1921. I. 16).

Gelvonys.

Gelvonys — nedidelis miestelis Ukmergės apskrity. Jie garsūs steb. akmenimis, kurių vienas, pasak padav., yra su šv. Panelės pėd. o kitas su Kristaus pirštų žymėmis

Parapijos kapinės už miestelio, prie vieškelio į Ukmergę, aptvertos mūru. Jose palaidoti šie kareiviai: Širvintų komendantūros eil. *Jurgis Martinka* († 1919), 1 pėst. p. eil. *Antanas Mickus* († 1922. VII. 4), *Vladas Masnickas*

Jonavos karių kapai.

Jonava.

Jonava — nedidelis Kauno apskrities miestelis ant dešiniojo Neries kranto. Parapijos kapinėse palaidoti šie kareiviai: 4 pėst. p. vyr. pusk. *Mikas Razolas* († 1922. III. 5), 1 pėst. p. eil. *Mikas Songaila* († 1921. VI. 25), 2 pėst. p. eil. *Močiejus Jaras* († 1920. VII. 11), eil. *Juozas Baranauskas* († 1921. VIII. 12) ir eil. *Petras Petkūnas* († 1921. XI. 21). Tik eil. *Baranausko* kapas buvo sutvarkytas jo giminių. Kitų kapų ir žymių nebebuvo. Visiems padarytas vienas bendras kapas, apdėtas velėnomis ir pastatyti cementiniai kryžiukai. Kapus sutvarkė Vytauto Didžiojo pėstininkų kuopa.

tvirtinta juoda marmurinė lenta su parašu:

A. † A.

Didvyriai!

Amžius garbins jus lietuviai ir lietuvės,

Kad jus ėjot pareigas šventai,

Kad jūs darbo pabaigtuvės

Yra garsūs širvintai.

Žuvusiems kovos draugams

Butegeidiečiai.

Aukščiau šios lentos yra iškeltas skydas su Vyčio kryžium, du sukryžiuoti kardai ir parašas: „Žuvusiems už Tėvynės laisvę 1919—1923“. Šiam paminklui statyti 1922 m. gegužės mėn. 14 d. buvo sudarytas iš Ukmergės inteligentų ir visuomenės veikėjų tam

Gelvonių karių kapai

(† 1922. VII. 26), Pranas Čuladas († 1922. VII. 22), Petras Čerikavičius († 1923. V. 13), 4 pėst. pulko eil. Bolius Dilka († 1920. XI. 8), Antanas Marcinkevičius († 1920. XI. 2) ir 7 pėst. p. eil. Motiejus Laukaitis. Jų kapus sutvarkė 1925 metais susidares tam tikras komitetas iš Širvintų inteligentų. Dabar kapai aptverti gražia geležine tvorele, pastatyti ažuoliniai kryžiuokai, o praėjusių metų rudenį dar pastatyti cementiniai kryžiuokai ir atnaujintas kapas.

Utena.

Šis apskrities miestelis yra 135 klm. nuo Kauno šalia Kauno - Zarasų plento. Parapijos kapinės prie pat bažnyčios. Vieta graži. Tvarka pavyzdinga. Senieji kapai panaikinti, o naujieji išlygiuoti eilėmis. Laidojama tvarkingai.

Karių kapai yra vidury kapinių dviejuose sklypeliuose. Juos norėjo sutvarkyti vietinis šaulių būrys ir, berods, buvo pradėjęs aukas rinkti. Deja, iš to nieko neišėjo.

Praėjusių metų pavasarį su Utenos komendantūros kareivių pagalba šie kapai buvo tinkamai sutvarkyti, apdėti velėnomis, pastatyti cementiniai kryžiuokai, padaryti takeliai ir pasodinta gėlių.

Turimomis žiniomis čia palaidoti šie kariai: Utenos karo komendantas kapitonas Vincas Galkevičius († 1920. XI. 20), 5 pėst. pulko eil. — Stasys Knisys († 1921), Juozas Bajorūnas († 1921.

IV. 27), 3 pėst. pulko eil. — Juozas Dovidavičius († 1922. IV. 17), Kazys Ščenavičius († 1920), Jonas Anulionis († 1920. VII. 28), Pranas Paulauskas († 1920. VIII. 29), 1 pėst. pulko eil. — Jonas Gališauskas († 1921. I. 8), Stasys Žibas († 1920), Antanas Šatrauskas († 1919), Juozas Klevas († 1919. XII. 1), Kazys Stanevičius († 1919. VI. 25), 2 pėst. pulko eil. — Antanas Vavilavičius († 1921. I. 29), Ignas Lukoševičius († 1921. II. 6), Jonas Eitmaitis († 1921. II. 12), Vladas Šaltonis († 1921. II. 12), Zigmas Gvazdinskas († 1921. III. 21), Leonas Rudaitis († 1921. II. 27), Juozas Arcišauskas († 1921. II. 2), 9 pėst. pulko eil. — Pranas Sirutis († 1922. II. 17), Mikas Bakmiejevas († 1920. XI. 23), 4 baterijos eilinis Alek-

sandras Žaltauskas († 1919. VIII. 10), 4 pasienio pulko jaun. pusk. Mikas Gusevas († 1923. XII. 2), 3 raitelių pulko eil. Jonas Pašinskas († 1921. IV. 3), 2 art. pulko eil. Danielius Žirgulis († 1921. I. 18), Utenos komendantūros eil. — Juozas Adomonis († 1919. XI. 15), Kazys Sliesoriūnaitis († 1920. I. 25), Leonas Gramolis († 1920. I. 7), Antanas Kazlauskas († 1919. XI. 15), Juozas Stundžia († 1919. XI. 15), Alfonsas Skeirys († 1920. I. 15) ir Jonas Astrauskas († 1920. XI. 7).

Utenoje yra labai gražios vokiečių karių kapinės, kurių vien tik priežiūra kasmet kainoja 600 Rm., t. y. 1500 litų.

Anykščiai.

Anykščiai — nedidelis purvinas miestelis ant Šventosios kranto. Tačiau apylinkės labai gražios. Neveltui jas apdainavo vyskupas Antanas Baranauskas savo „Anykščių šilely“. Labai didelė mūrinė bažnyčia.

Parapijos kapinės yra dvejose. Senosios — miestely. Jose dabar nebelaidojama. Naujosios kapinės yra kaip tik garsiam Anykščių šilely. Šios kapinės aptvertos, tvarkingos. Čia yra palaidoti keturi kareiviai: 1 gusarų pulko eil. Alfredas Eglė († 1922), Juozas Pauliukevičius († 1922. VI. 29), Pranas Domijonaitis († 1922. II. 17) ir 2 ulonų pulko eil. Jonas Kardimavičius († 1924. VIII. 17). Jų kapų, žinoma, niekas netvarkė, neprižiūrėjo ir neglobojo. Tačiau šiokios tokios kapų žymės dar

Utenos karių kapai.

Anykščių karių kapų tvarkytojai grįžta iš darbo

buvo likę (mediniai apipuvę kryželiai ir kepurinių likučiai). Eil. Pauliukevičiaus kapas yra vidury kapinių, o kitų — pietiniame patvory už griovelio, kur paprastai laidoja savižudžius ir nekrikštytus kūdikius.

Pernai pavasarį šie karių kapai sutvarkyti ir pastatyti cementiniai kryžiukai. Tvarkyti padėjo Anykščių vidurinė mokykla, už ką ypač malonu šioje vietoje padėkoti gerb. mokyklos direktoriui *M. Grigoniui*, mokytojui *Tomui Glodui*, kapelionui kun. *Mozūrai* ir mieliems prieteliams — mokiniams, kurie prisidėjo prie šio darbo, o taip pat gerb. Anykščių klebonui kun. *Norvilai*.

Šiaulių kaimas.

Šiaulių kaimas yra Anykščių valsčiuje, prie garsaus savo daugybe salų Rubikių ežero. Kaimo kapinėse ilsisi žuvę 1919 m. gegužės mėn. 24 d. kautynėse su bolševikais 1 pėst. pulko viršila *Liudas Biriukas* ir eilinis *Pranas Grušauskas*. Viršila *Biriukas* žuvęs gale Šiaulių kaimo, eil. *Grušauskas* Oniūnų kaimo lauke. Bolševikų žuvę keliolika. Jie esą palaidoti Oniūnų kaimo laukuose, žuvimo vietoje.

Šiaulių kaimo gyventojai — kultūringi ūkininkai, geri žmonės. Jų kapinės sutvarkytos ir aptvertos.

Sutvarkytas ir žuvusių karių kapas. Pastatytas cementinis kryžius su parašu: „A. † A. Čia ilsisi Tėvynės gynėjai, kurie žuvo už Tėvynę. 1920 m. V. 23 d.“. Kapas aptvertas ir gėlėmis papuoštas. Tada padarė buv. Rubikių pieninės pienininkas *Kazys Strazdas* ir ūkininkas *Jonas Petronis*, kurie

1919 m. surengė Rubikių ežero saloje gegužinę ir iš gauto pelno pastatė šį kuklų paminklėlį. Da-

Karių kapai Šiaulių km., Anykščių val.

bar kapą globoja Šiaulių kaimo jaunimas. Mergaitės kas pavasarį jį papuošia gėlėmis.

Praėjusių metų pavasarį šis

Anykščių karių kapai

kapas atnaujintas ir pastatyti cementiniai kryžiukai. Kryžiukus iš Anykščių stoties be jokio atlyginimo parvežė Šiaulių kaimo ūkininkai p. *Augustinas* ir *Šaltenis*. Kryžiukų statyti buvo susirinkęs gana gausus būrys talkininkų: Burbiškio pradžios mokyklos vedėjas mok. *Bulotas Kazys*, buv. 1 pėst. pulko karys, savanoris, dalyvis šių kautynių, kuriose žuvo sakyti kariai, Vyčio kryžiaus kavaliarius, ir mok. *Stundžia* su savo mokiniais, Birkūnų pradžios mokyklos vedėjas *Antanas Kiaušas* su savo mokiniais, buvusieji 9 pėst. pulko savanoriai *Vincas Misiūnas* ir *Antanas Vitkevičius*, ūkininkai *Jonas Petronis*, *Antanas Kriaučiūnas*, *Juozas Šakėnas* ir kiti Šiaulių kaimo gyventojai. Visiems sakytiems talkininkams ir prieteliams malonu dar kartą padėkoti už jų gerą širdį ir suteiktą pagalbą.

Turimomis žiniomis, šioje apylinkėje yra palaidotas 1920 m. žuvęs ar miręs 1 pėst. pulko eilinis *Juozas Bukelskis*. Tačiau, ištyrus visą Anykščių — Šiaulių sritį, jo kapo nerasta. Tą darbą palengvino Anykščių vidurinės mokyklos mokytojas p. *T. Glodas*, paskolindamas savo dviratį, ir mokinys *Talačka*, pasidalindamas sunkios kelionės vargus. Jiems čia tariamas nuoširdus ačiū.

Zarasai.

Tarp daugybės ežerų, pušynų ir smėlio kalnelių, prie plento, poroje kilometrų nuo Latvijos sienos, stovi apmiręs, aplūžęs apskrities miestelis, kurį iš 3 šonų apsupa gražus ežeras. Prieš karą Zarasai (rusai vadindavo Novo - Aleksandrausku) buvo taip pat

apskrities miestas. Didysis karas jį sunaikino, o dabar, būdamas Lietuvos užkampy, nebegali atsigausti.

Per nepriklausomybės karą Zarasų apylinkėse buvo keletas kautynių su rusų bolševikų kariuomene, ir daug mūsų karių rado amžiną atilį Zarasų padangėje. Nemaža jų ilsisi Zarasų katalikų parapijos kapinėse.

Zarasų karių kapai.

Šios kapinės yra labai gražioje vietoje, netoli miesto, ant kalno, nuo kurio matyti beveik visas miestas, ežeras su savo salomis ir apylinkėmis. Kalnas apaugęs gražiomis pušelėmis. Vakarniame šlaite palaidoti kariai. Jų kapai užima ketvirtuotą sklypą.

1925 m. Zarasų pavasarininkai karių kapus aptvarkė, aptvėrė ir pastatė akmeninį paminklą (panašų į karo muziejaus sodelio paminklą žuvusiems kariams). Bet ilgai kapai vėl apaugo žole, įdubo. Tvorelė pradėjo griūti.

Taigi praėjusių metų pavasarį (gegužės mėn. 3—6 d.) šie kapai tapo sutvarkyti. Padarytos trys kapų eilės, išlygiuotos, nukastos terasomis, pastatyti cementiniai kryžiuokai, kapai apdėti velėnomis. Tarp kapų padaryti takeliai ir aikštelės, o jose iš velėnų išdėti gražūs Gedimino stulpai, Vyčio kryžiai, raidės, metai ir t. t. Taip pat papuošta aikštelė prieš karių kapus, padarytas takas į kalną, iš kapų pašalinti su šaknimis nereikalingi medžiai ir krūmai ir k. Vienas karys, kuris buvo palaidotas ant didžiojo tako, iškastas ir palaidotas karių sklype.

Turimomis žiniomis, čia yra palaidoti: 1 pėst. pulko eil. — Jonas Paršelis († 1919. IX. 26), An-

tanas Daunaravičius († 1919. II. 3), Juozas Kuliešius († 1919. IX. 22), Domas Baliūnas († 1919. IX. 22), Antanas Kuzmickas († 1919. VIII. 25), Jonas Kernažickas († 1919. VI. 26), Kazys Radzevičius († 1919. VI. 21), Kazys Račkauskas († 1919. VIII. 24), Stasys Stongvaldas († 1919. IX. 22), Kazys Kruškauskas († 1920. I. 26), Pranas

Krasauskas († 1919. VIII. 28), Stasys Dovylius († 1919. IX. 2), Andrius Gudaitis († 1919), Balius Brazauskas († 1919. IX. 20), Vincas Brusbartas († 1919. IX. 23), Petras Didžiulis († 1919. X. 21), Juozas Bitinaitis († 1919. V. 23), Petras Plokštys († 1919. IX. 21), Kazys Skandulskis († 1919. IX. 21), Vacys Dailydė († 1919. IX. 21), Juozas Berūkštis († 1919. IX. 21), Jurgis Kubilius († 1919. IX. 21), Vincas Jeselskis († 1919. IX. 21), Leonas Ulevičius († 1919. IX. 21), Ignas Čezurauskas († 1922. VI. 3), Matas Aleknavičius († 1919. IX. 1), Antanas Klimauskas († 1919. IX. 1), Vincas Navickas († 1919. IX. 1), S. Stelmokevičius († 1919. IX. 1), 2 pėst. pulko eil. Vincas Šaras († 1919. XII. 26), 3 pėst. pulko eil. — Antanas Šatūnas († 1920. III. 5), Juozas Griškaitis († 1920. I. 25), Jonas Stravinskis († 1920), Vladimiras Bielejevas († 1920. VI. 19), 8 pėst. p. eil. — Juozas Šafronas († 1920. I. 26), Jonas Puida († 1920. I. 31), Antanas Ivaškevičius († 1919. XI. 15), Petras Dudinas († 1920. I. 29), Juozas Vanagas († 1919. XI. 7), Jonas Kabašinskas († 1919. XII. 5), Petras Vainickas († 1919. XII. 17), Antanas Pilipauskas († 1920. I. 27), Jonas Malinauskas († 1920.

I. 28), Mikas Mizaris († 1920. I. 28), Jonas Pečiulaitis († 1920. II. 25), 9 pėst. pulko leitenantas Pranas Kasperavičius († 1920. VII. 5) ir eiliniai — Antanas Kvedaravičius († 1920. II. 23), Juozas Remeika († 1920. II. 23), Juozas Jokūbonis († 1920. VII. 13), Albertas Mikiukštis († 1920. VII. 24), Ignas Bukontas († 1920. X. 18), Pranas Kalvaitis († 1920. III. 24), Kazys Morkevičius († 1920. V. 7), Juozas Valentinas († 1920. V. 25), Juozas Navardauskas († 1920. III. 5), Vincas Žebrauskas († 1920. III. 19), baltgudžių bataliono eil. Sazanovas Linevas († 1919), 3 art. p. eil. Petras Gerdauskas († 1920. IV. 28) ir 4 art. pulko eil. Jonas Sakavičius († 1919. IX. 10). Be to, tarp karių yra palaidoti policininkai: Jonas Beinaras († 1926. VI. 29), Justinas Morkūnas († 1927. II. 15), Stasys Andriukaitis († 1927. XI. 15) ir Pranas Radzevičius († 1927. III. 4). Dabar karių kapinėse civiliai laidoti uždrausta. Tuo reikalu parašyti raštai vietinės administracijos įstaigai ir klebonui.

Tvarkant Zarasų karių kapines, dirbo 1 pėst. D. L. K. Gedimino pulko kareiviai su vyr. pusk. Ambraziū priekšaky ir komercijos mokyklos mokiniai su kapelionu kun. Stašiu priekšaky. Taigi tebūna leista nors šioje vietoje padėkoti gerb. Zarasų klebonui kun. Mozūrai, aukšt. komercijos mokyklos direktoriui dr. J. Steponavičiui, kun. Stašui, visiems mokytojams ir mokiniams, o taip pat visiems kareiviams, kurie savo trūsu prisidėjo prie sakytų kapų sutvarkymo.

Be abejo, Zarasų karių kapų tvarkymas dar nebaigtas. Reikia juos aptverti. Teks vėl ieškoti vietoje talkininkų, kurie šiuos kapus prižiūrėtų.

Greta yra vokiečių karių kapinės. Jos sutvarkytos pavyzdinčiai. Mes negreit dar galėsime savas taip sutvarkyti.

Panevėžys.

Panevėžy yra palaidota karių visose kapinėse. Daugiausia — naujose šv. Stanislovo parapijos kapinėse. Čia yra per 220 atskirų karių kapų, kurie sudaro atskirą ketvirtuotą karių sklypą pačiame kapinių vidury. Šias kapines sutvarkė 4 pėst. pulkas, o Panevėžio visuomenė pastatė gražų akmeninį

paminklą, kurio projektą padarė žinomas skulptorius dail. Zikāras.

Praėjusiais metais pastatyti cementiniai kryžiuokai ir pašventintas kalbamas paminklas. Taip pat sutvarkyti kapai karių, palaidotų šv. Petro ir Povilo parapijos kapinėse, evangelikų ir žydų kapinėse.

Liudynė.

8 klm. nuo Panevėžio, prie Miežiškių vieškelio, yra Liudynės dvaras, kurio laukuose 1919 m. pavasarį įvyko kautynės su bolševikais. Gegužės mėn. 21 ir 22 d. žuvo 2 pėst. pulko 8 kareiviai. Jie palaidoti šio dvaro kapinaitėse. Jos labai gražioje vietoje, tačiau buvo baisiai apleistos. Praėjusiais metais, 4 pėst. pulko kapeliono kun. Jurkaus rūpesčiu, susidarė iš vietos inteligentų ir 4 pėst. p. karių tam tikras komitetas, kuris surinkęs lėšų aptvėrė šias kapinaites ir labai gražiai sutvarkė kapus. Liepos mėn. 13 d. įvyko pašventinimo iškilmės, kuriose dalyvavo kariuomenė, šauliai ir organizacijos.

Jeznas.

Alytaus apskrity prie Rumšiškių — Alytaus plento yra Jezno miestelis. 1919 m. vasario mėn. 10 d. čia įvyko smarkios kautynės su bolševikais. Vėliau čia pat buvo keletas didesnių ir mažesnių susirėmimų.

Žuvusieji tose kautynėse kariai palaidoti Jezno parapijos kapinėse. Kai kuriuos jų bolševikai buvo užkasę lauke (šiauriniame kapinių patvory), bet bolševikus nuvijus vietiniai gyventojai — juos atkasė ir palaidojo kapinėse.

Berods, 1925 m. vietinis šaulių būrys pastatė akmeninį paminklėlį ir aptvėrė karių kapus. Praėjusių metų rudenį šie kapai tinkamai sutvarkyti, pastatyti cementiniai kryžiuokai ir pasodinta medelių.

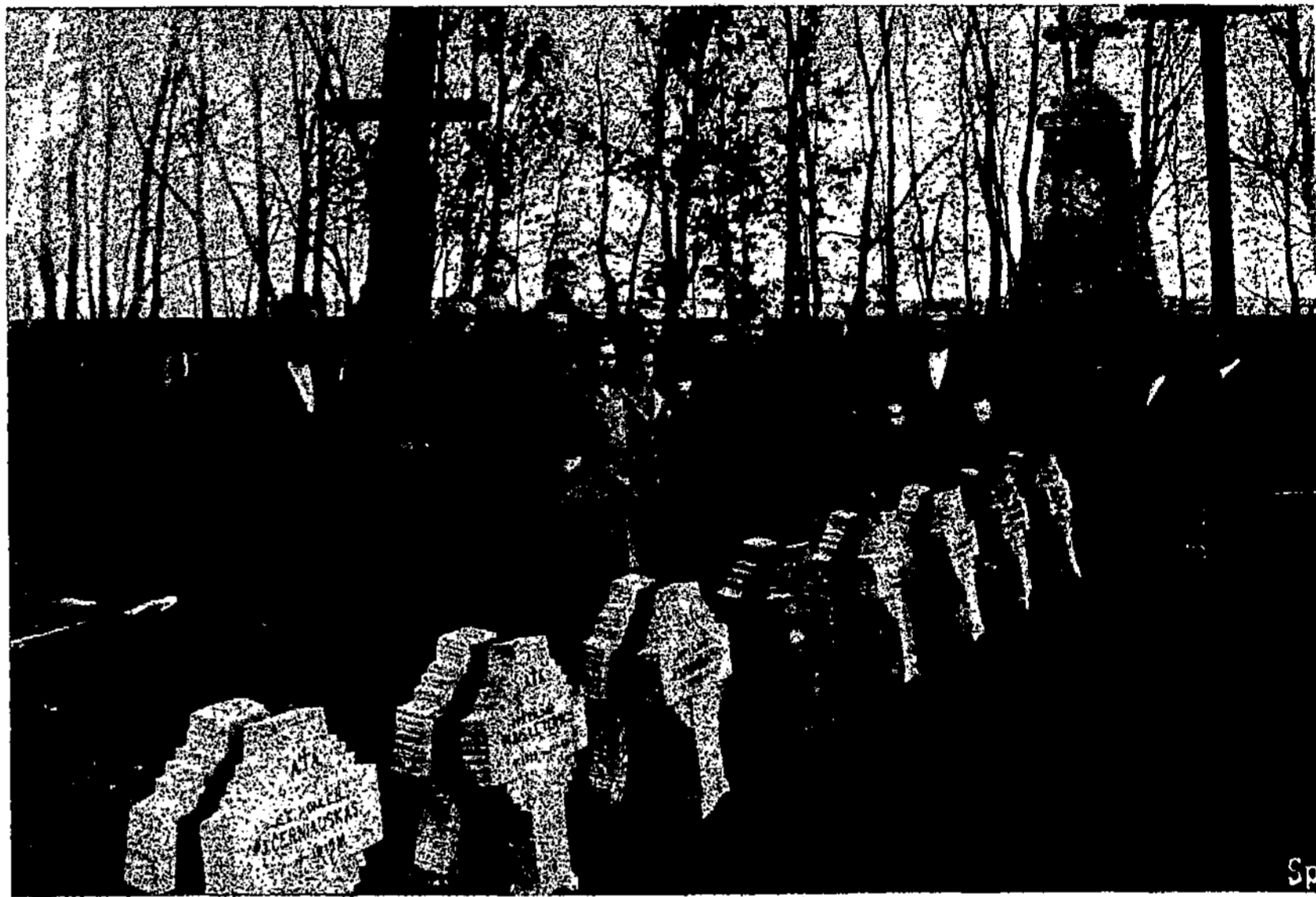
Kalbamosse kapinėse yra palaidota apie 30 kareivių. Tačiau kol kas teišaiškinta tik 21 kareivis Turimomis žiniomis, čia palaidoti: Jezno komendantūros eil. Jurgis Černiauskas († 1919), 1 pėst. pulko kareiviai — Vincas Čiupas, Jonas Pekūnas († 1922), Juozas Žukauskas († 1923), 6 pėst. pulko kareiviai — Mikas Grabauskas († 1920), Kazys Remeika († 1921. I. 2), Mikas Stonis († 1923. II. 8), 2 pėst. pulko kareiviai — Izidorius

Eimutis († 1919. II. 10), Pijus Literskis († 1919. II. 10), Kazys Lukšys († 1919. II. 10), Antanas Deimantavičius († 1919. II. 10), Jonas Miliauskas († 1919. II. 10), Peleksas Andriulaitis († 1919. II. 10), Matas Katilius († 1919. II. 10), Juozas Stankevičius († 1919. II. 10), Jonas Skaržinskas († 1919. II. 10), Mikas Brazys († 1919. II. 10), Jonas Paulavičius († 1919. II. 10), Simas Revinokas († 1919. II. 10), Elijas Rumeris († 1919. II. 10) ir Justas Barščiauskas († 1919. II. 10).

Klaipėda.

Klaipėdos miesto kapinės užima keletą hektarų plotą. Jās laiko ir tvarko miesto savivaldybė. Kitų taip gražiai sutvarkytų kapinių Lietuvoje nėra. Gražūs takeliai, tvarkingos kapų eilės, daugybė gražiausių medelių ir gėlių, paprasti, kuklūs paminklai teikia šiai liūdnei vietai ypatingą jaukumą, ir kartais užsimiršti esąs tarp mirusiųjų.

1923 m. pavasarį šiose kapinėse atsirado ir Lietuvos karių kapų.

Jezno karių kapai.

Jezno karių kapus sutvarkė vietinio „Pavasario“ sąjungos skyriaus nariai ir narės: Julius Ambrazevičius, Adomas Klizas, Julius Pakrosnis, Anelė Kurinskaitė, Anelė Sodaitytė, Izabelė Česnavičiūtė, Aleksis Jurkonis, Juozas Sodaitis, Juozas Klenavičius, Martynas Mockevičius ir Vincas Augustavičius. Jiems visiems tebūna leista nors šioje padėkoti. Ypač malonu padėkoti gerb. Jezno klebonui prelatui Vaičiuliui ir pavarininkų skyriaus pirmininkui Juliui Ambrazevičiui.

Vilkaviškis.

Atsitiktinai teko sužinoti, kad praėjusiais metais 4 artilerijos pulkas sutvarkė kapus karių, palaidotų Vilkaviškio parapijos kapinėse. Kiek, kokių karių ir kaip tie kapai sutvarkyti, nežinoma. Tą darbą atliko 4 artilerijos pulkas savarankiškai, be karių kapams tvarkyti komisijos žinios.

Paprasti, sunerti iš lentelių kryžiuokai ir nesutvarkyti karių kapai darė kuo blogiausio įspūdžio. Kapinių administracija reikalavo, kad karių kapai būtų sutvarkyti ir papuošti, nes pagal jų taisykles, po vieno metų niekieno netvarkomi kapai turi būti panaikinti.

1924 m. pavasarį 7 pėst. Ž. K. Butegeidžio pulko ūkio kuopos dirbtuvėse buvo padirbti pagal dailininko Adomo Brako projektą originalūs mediniai kryžiuokai. Karių kapai buvo sutvarkyti ir apso-dinti tam tikromis žolėmis (Sedum), kurios visada žaliuoja ir neleidžia savo šaknimis kapui išgriūti. Kiekvieno kapo sutvarkymas, be kryžiuoko, kainuoja po 20 litų.

Dabar Klaipėdos karių kapai sutvarkyti. Praėjusiais metais pastatyti cementiniai kryžiuokai.

Klaipėdos kapinėse ilsisi šie kariai: 7 pėst. pulko — vyr. pusk. Silvestras Bagdonavičius († 1923.

III. 30), viršila Balys Pivoras († 1923. VII. 27), eil. Pranas Žasinas († 1923. III. 8), grand. Mikas Šimanauskas († 1923. IX. 15), eil. Juozas Šapalas († 1924. V. 1), jaun. pusk. Jonas Vitkauskas († 1925. VI. 2), eil. Stasys Uselis († 1925. VII. 26), eil. Jonas Vilimas († 1925. IX. 28), eil. Stasys Ribikauskas († 1926. VII. 26), eil. Vitoldas Stradomskis († 1926. X. 31), eil. Antanas Pocius († 1927. III. 27), eil. Antanas Mažonas († 1928. V.

ir tie talkininkai kasmet vis daugėja.

Ypač malonu šia proga paminėti gerb. geradarius ir rėmėjus: vyriausiojo štabo IV skyriaus buvusį viršininką gen. št. pulk. *Jakų* ir dabartinį viršininką gen. št. pulk. *Žadeiką*, 1 pėst. d. L. K. Gedimino pulko vadą pulk. *Giedraitį* ir jo padėjėją pulk. leit. *Pošišūną*, 4 pėst. L. K. Mindaugo pulko vadą pulk. *Giedrį*, 5 pėst. d. L. k. Kęstučio pulko vadą pulk. *Vi-*

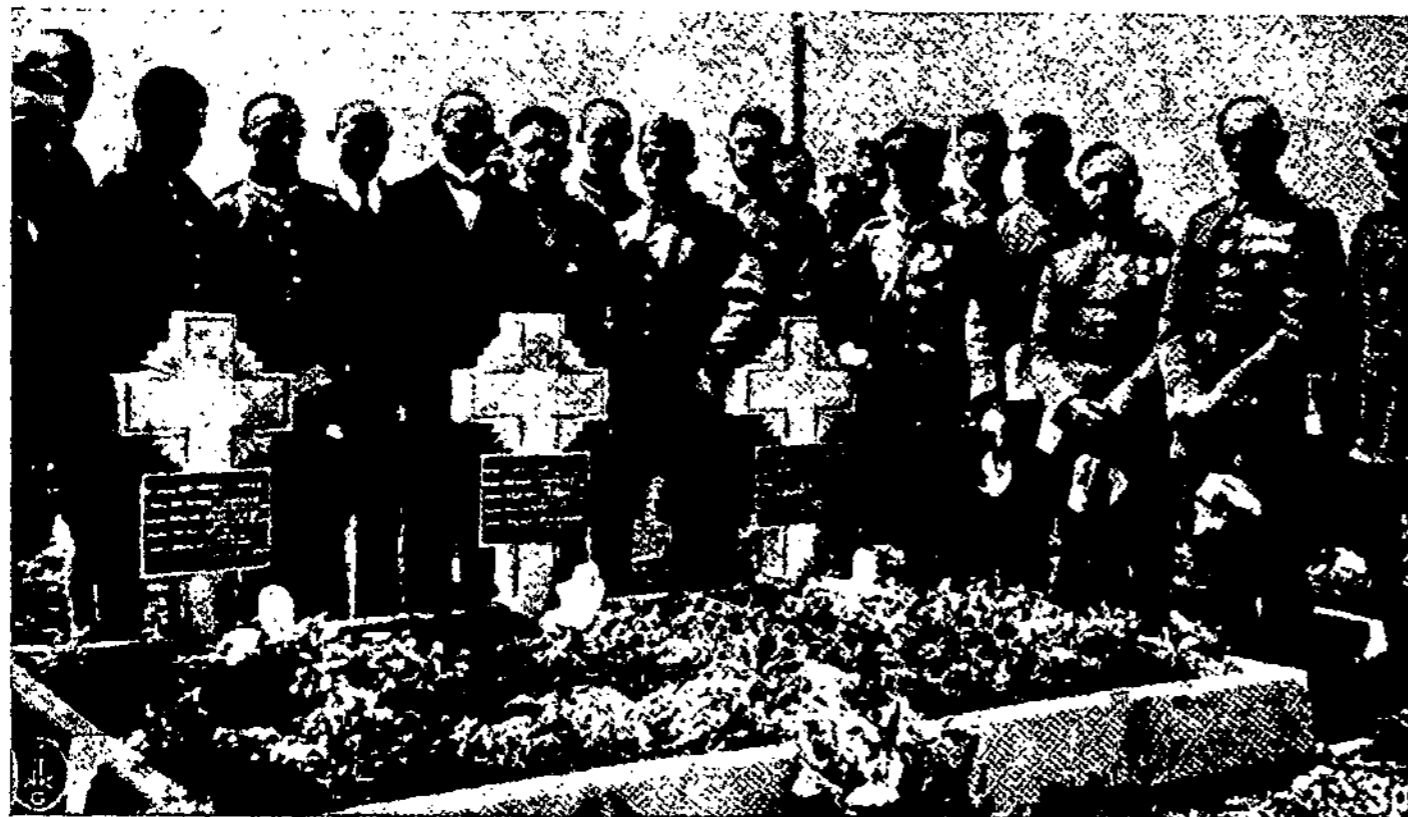
gažą kryžiuokus, siunčiamus į Anykščius, ir tuo padėjo taupyti laiką ir energiją.

Šiais metais tuojau pavasarį bus pradėti karių kapų tvarkymo darbai. Pirmiausia bus tvarkomi mūsų karių kapai Latvijoje ir šiaurės Lietuvoje, o vėliau visur kitur. Karių kapams tvarkyti komisija turi vilties, kad jos darba vėl rems ne tik kariuomenės dalys ir įstaigos, bet ir visuomenės organizacijos bei mokyklos. Todėl ji kviečia šaulius, jaunimo organizacijas, įvairias kultūrines draugijas ir visų rūšių mokyklas prisidėti savo darbu prie šio gražaus kultūringo darbo, būtent, prie pagerbimo žuvusiųjų ir mirusiųjų karių, padedant sutvarkyti ir globoti jų amžino atilsio vietas.

Aprašant kapines buvo minimos pavardės ten palaidotų karių. Be abejo, šios žinios labai netikslios. Todėl prašoma visų, kas galėtų tas žinias papildyti arba atitaisyti klaidas, apie tai pranešti karių kapams tvarkyti komisijai (Kaunas, Vyr. Štabas) arba „Kario“ redakcijai.

Baigdamas šias eilutes, norėčiau dar paminėti tai, kad mūsų karių kapu cementiniai kryžiuokai patiko lenkams, ir jie pradėjo tokiais pat kryžiuokais puošti savo karių kapus. Lenkų kariuomenės laikrašty „Żolnierz Polski“ praėjusių metų 28 nr. idėtas paveikslas vienu sutvarkytų karių kapų, esančių Vilniaus krašte, aiškiai rodo, kad tai yra tikrų tikriausia mūsų kryžiuokų kopija. Žinoma, kita tauta gėdintusi tatau padaryti, tačiau lenkai turi ypatingas akis, kurios gėdos nebijo, ir ypatingą sąžinę, kuri visokias niekšybes pateisina.

Kap. Jakštas.

Lenkų karių kapai Dumlovčiuose

28), eil. Jonas Jomantas († 1928. VI. 8), eil. Jonas Žikevičius († 1929. II. 2), eil. Kazys Vaitkus († 1929. II. 9), eil. Jonas Urbonas († 1929. I. 19), eil. Jonas Petrikaitis († 1929. IV. 24), 1 gusarų pulko eil. Kostas Simėnas († 1923. III. 1), 2 art. pulko — vyr. leit. Nikodemus Jakučiūnas († 1928. VI. 19), viršila Juozas Lingis († 1928. VIII. 11) ir eil. Antanas Šimkus († 1928. VII. 19).

Macikai.

Macikai — dvaras prie Šilutės, Klaipėdos krašte. Čia stovi 7 pėst. pulko batalionas. Dvaro kapinaitės yra gražiame smėlio kalnely, apaugusiam pušimis. Šiose kapinaitėse palaidoti 7 pėst. pulko eil. Jonas Petkevičius († 1925. VIII. 11), ir eil. Jonas Poznakaitis († 1926. V. 13). Jų kapai gražiai sutvarkyti ir jiems pastatyti cementiniai kryžiuokai.

Iš šios trumpos karių kapų tvarkymo darbų apžvalgos matyti, kad karių kapams tvarkyti komisija randa gerų talkininkų ne tik kariuomenėje, bet ir visuomenėje,

dugirį, 7 pėst. Ž. K. Butegeidžio pulko vadą pulk. *Genį*, Vytauto Didžiojo kuopos vadą majorą *Kazlauską*, Utenos karo komendantą pulk. l. *Basiulį*, 2 pėst. p. kapelioną kun. *Kryžanauską*, 4 pėst. p. kapelioną kun. *Jurkų*, buv. 1 pėst. p. kapelioną kun. *Balandį*, aviacijos ir gusarų p. kapelioną kun. *Vaišnorą*, Utenos komendantūros kapitoną *Grigaliūną* ir Vytauto Didžiojo kuopos kapitoną *Jankų*, kuriems karių kapams tvarkyti komisija lieka didžiai dėkinga.

Be to, rašas šias eilutes nuoširdžiai dėkoja visiems savo bendradarbiams ir talkininkams — kareiviams, su kuriais teko dirbti ir bendrą vargą vargti, *Leliūnų* ir *Lukštų kaimo gyventojams*, kurie padėjo stumti sugedusį automobilį ir davė kareiviams pastogę, visiems savo *mieliems prieteliams*, kurie prisidėjo savo darbu, ir visiems kitiems darbo lengvintojams. Ypač dėkotinas Utenos stoties budėtojas p. Gaidukas, kuris, nežiūrint vėlaus ir darbui nenustatyto laiko, 2 val. nakties priėmė į ba-